ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΤΟΣ ΚΕ' — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1950 - ΤΕΥΧ. 12

ὈΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚῸΝ ἹΣΤΟΡΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΌΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤῊΣ Κ. ὙΠΕΎΘΥΝΟΣ
† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἡ ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις.

† ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ, ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ
ΤΕΧΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ.

«Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ».

(Λουκ. β' 10).

Μεγάλην ὄντως χαράν, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, εὐηγγελίσατο ὁ ἐξ οὐρανοῦ ἄγγελος κατὰ τὴν ἁγίαν ἐκείνην νύκτα εἰς τοὺς ποιμένας, τοὺς ἀγραυλοῦντας καὶ φυλάσσοντας φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. Καὶ ἡ χαρὰ αὕτη, ἥτις ἔμελλεν ἵνα ᾖ καὶ χαρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ, πληροῖ ἔκτοτε τὰς καρδίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ ἐξαίρετα ἀγαθά, τὰ ἀναβλύσαντα ἐκ τοῦ ταπεινοῦ σπηλαίου καὶ τῆς πενιχρᾶς φάτνης διὰ τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν. Ἐκεῖ ἐτέχθη ὁ συντρίψας τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως τῆς Ἐδέμ, ὁ λύσας τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ ρυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ὁ ἐξαλείψας διὰ τοῦ Σταυροῦ Αὐτοῦ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ ἐξαγοράσας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Ὁ εἰρηνεύσας ἡμᾶς μετὰ τοῦ Δικαιοκρίτου Θεοῦ καὶ ἀναδείξας ἀξίους τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐδοκίας Αὐτοῦ. Ὁ ζητήσας ἡμᾶς, ἀπολωλότας, καὶ ἀνευρών, καὶ προσαγαγὼν τῷ Θεῷ Πατρί. Ἐκεῖ ἐτέχθη ὁ διὰ τοῦ Σταυροῦ Αὐτοῦ ἀνοίξας ἡμῖν οὐχὶ τὴν πύλην τῆς Ἐδέμ, ἀλλὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, τὰς μα-

καρίους μονάς, τὰς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Οὐρανίου Πατρός.

Δὲν ὑπάρχει ἔκτοτε τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, τὸ χωρίζον ἀναμέσον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναμέσον τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ τεχθεὶς Σωτὴρ «ἔδωκεν ἡμῖν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Ἰω. α΄, 12). Δὲν ὑπάρχει κατάκριμα διὰ τοὺς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦντας, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα, διότι ὁ τεχθεὶς Σωτὴρ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν εἰς δικαίωσιν ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦ θείου Αὐτοῦ αἵματος «ἐκάθαρε τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι» (Ἑβρ. θ΄, 14).

Ἀλλὰ καί τι ἄλλο δονεῖ τὴν ψυχὴν ἡμῶν κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην νύκτα, καὶ ὁμιλεῖ βαθύτατα ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Ἔστι δὲ τοῦτο ὁ ὕμνος τῆς εἰρήνης, τὸν ὁποῖον ὑπεράνω τοῦ Σπηλαίου καὶ τῆς Βηθλεὲμ ἔψαλεν ἡ ἀπ᾿ οὐρανοῦ στρατιὰ τῶν ἀγγέλων· εἰρήνης μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δευτέρα εἰρήνη εἶναι ἀκολουθία τῆς πρώτης, ἡ δὲ πρώτη ἀναγκαία βάσις καὶ προϋπόθεσις τῆς δευτέρας. Ἡ πρώτη ἐπετεύχθη ἤδη διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καταλλάξαντος τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ δωρησαμένου τὰ δῶρα τῆς υἱοθεσίας. Ἡ δευτέρα, καίτοι ὤφειλε καὶ αὐτὴ ἵνα ἀκολουθήσῃ τὴν πρώτην, δυστυχῶς δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι, διότι ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς δὲν ἐπλησίασε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ δὲν ἐνεστερνίσθη τὰ ὑψηλὰ τῆς ἐξ Ἀποκαλύψεως Θρησκείας διδάγματα. Ἐντεῦθεν συχνάκις ἔθνη ἐγείρονται ἐπ᾿ ἔθνη, κατὰ τὸ Γραφικόν, καὶ βασιλεῖαι ἐπὶ βασιλείας. Ἐντεῦθεν αἱ φοβεραὶ αἱματοχυσίαι τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς περιφρουρήσεως τῆς εἰρήνης διὰ διεθνῶν συμφωνιῶν καὶ συνθηκῶν, αἵτινες ἀστοχοῦσιν, ὡς μὴ ὤφειλε, τοῦ δι᾿ ὃν συνάπτονται σκοποῦ.

Φόβῳ συνέχεται καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, διότι τὸ ἀπαίσιον φάσμα τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως πλανᾶται καὶ πάλιν ὑπεράνω τοῦ κόσμου, καὶ ἄφθονον ῥέει τὸ ἀνθρώπινον αἷμα. Πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἀπειλούσης, ἵνα ἐπεκταθῇ ἐπὶ τὴν ὑφήλιον σύμπασαν, βροτολοιγοῦ συρράξεως πανταχόθεν τοῦ πιστεύοντος κόσμου θερμαί, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, πρὸς τὸν τεχθέντα Θεὸν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδοκίας ἀναπέμπονται δεήσεις καὶ ἱκεσίαι, διότι οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀγαθὴν ἐχόντων τὴν συνείδησιν, δύναται ἵνα παραμένῃ ἀδιάφορος καὶ ἀπαθὴς θεατὴς τοῦ ἐκτυλισσομένου φοβεροῦ δράματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ζηλωταὶ τῆς εἰρηνικῆς τῶν λαῶν

διαβιώσεως ὑπάρχοντες, μετ᾽ εὐλαβείας κλίνωμεν τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ Θείου Βρέφους καὶ ἱκετεύσωμεν Αὐτὸ ἀπὸ μυχίων καρδίας, ἵνα δῷ ὅπως τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαλληλίας καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιπνέον ἰσχυρότερον, κατισχύσῃ τῶν ἀντιθέτων συναισθημάτων καὶ φρονημάτων ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἵνα τὸ φῶς, τὸ ἐκ τοῦ Σπηλαίου ἀναλάμψαν, φωτίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐμπεπιστευμένων τὰς τύχας τῶν λαῶν, εἰς ἐξεύρεσιν εἰρηνικῆς λύσεως τῶν ὑφισταμέμων μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κρατῶν διαφορῶν.

Ἡ χάρις τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ, σὺν τῇ παρ᾽ ἡμῶν εὐλογίᾳ καὶ εὐχῇ εἴη μεθ᾽ ὑμῶν καὶ τῶν οἴκων ὑμῶν.

Χριστούγεννα τοῦ 1950.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

πάντων ἡμῶν.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ! Χριστὸς γεννᾶται, διὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ μεγάλο σχέδιον τοῦ Θεοῦ ἐπάνω εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ μεγάλη αὐτοῦ βουλὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατατρύχεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον, καὶ πρέπει νὰ σωθῇ. Γεννᾶται ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε, Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος, καὶ μᾶς καλεῖ νὰ μὴ φοβηθῶμεν. Ζῇ, ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ ἐκ νέου εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Κρατεῖ τὰ κλειδιὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. Κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε κανένα κτῖσμα. Μὲ τὸν Χριστὸν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ νικήσωμεν τὰ πάντα. Εἴμεθα δοσμένοι εἰς τὰ χέριά του. Καὶ ὁ Θεὸς ἔχει ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Αὐτὸς θὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, αὐτὸς χορηγεῖ τὴν αἰώνιον ζωήν.

Αὐτὸς εἶναι ἡ μεγάλη μαρτυρία τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ἀπέστειλεν, ἵνα σταυρωθῇ δι᾿ ἡμᾶς, διὰ ν᾿ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθινήν του εὐγένειαν. Δὲν εἴμεθα πλέον ὄντα κατώτερα, δὲν εἴμεθα μηχαναί, ὄργανα τῶν ἄλλων, δὲν εἴμεθα ἐχθροὶ ἀναμεταξύ μας, ἀλλ᾿ ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους, υἱοὶ Θεοῦ, καὶ ἔχομεν ἕνα ὑψηλὸν προορισμόν, ὁ ὁποῖος μᾶς οἰκοδομεῖ καὶ μᾶς ἑνώνει. Βαδίζομεν εἰς μίαν ἑνότητα, ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἱστορία, ἡ Ἀνθρωπότης, βαδίζει πρὸς μίαν ἑνότητα. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ ζύμη ποὺ θὰ ζυμώσῃ ὅλον τὸ φύραμα. Εἶναι τὸ δένδρον τοῦ συνάπεως ποὺ κάτω ἀπὸ τοὺς κλώνους του θὰ κατασκηνώσουν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ Ἀπόστολοι ἐστάλησαν, διὰ νὰ κηρύξουν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἑνότητα. Ὁ Χριστὸς προσηυχήθη τελειωτικὰ διὰ τὴν ἑνότητα αὐτήν. Δὲν μᾶς ἑνώνει δὲ ἐπάνω εἰς τὰς ἀντιλήψεις μας καὶ τὰς ἰδιοτροπίας μας, καὶ τὰς ὀρέξεις μας καὶ τὰ συμφέροντά μας, οὔτε ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖον διακρινόμεθα εἰς ἔθνη καὶ εἰς φυλάς, οὔτε ἐπάνω εἰς τάξεις, ἀλλ᾿ ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀληθινὰ εἴμεθα: τέκνα Θεοῦ, ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους, ἄνθρωποι μὲ προορισμὸν νὰ κατακτήσωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην, νὰ βαδίσωμεν εἰς τὸν ἐξαγνισμὸν τῶν καρδιῶν καὶ εἰς τὴν ἑνότητα τῶν πάντων.

Αὐτὸ εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς μεγάλης ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν, οὔτε ὁ πόλεμος, οὔτε ἡ πτώχεια, οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε ὁ κόσμος μποροῦν νὰ παραμερίσουν, νὰ σβύσουν. Νὰ κυττάξωμεν τὴν οὐσίαν τῆς ἑορτῆς καὶ ὄχι τόσον τὰ κάλανδα, εἴτε τὸ δένδρον, εἴτε τὰ δῶρα, δὲν ἀρκοῦν αὐτά. Πρέπει νὰ παύσωμεν νὰ εἴμεθα ἐγωϊσταί, σκληροί, φιλάργυροι, φιλήδονοι. Χριστούγεννα, εἶναι ἡ ἑορτὴ τοῦ παιδιοῦ ποὺ εἶναι εἰς τὴν φάτνην τῆς Βηθλεέμ, καὶ ὄχι τῶν παιδιῶν τῶν ἰδικῶν μας. Ὁ Θεὸς ἐνσαρκώνεται, ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας! Δὲν θὰ ἀφήσωμεν νὰ περάσῃ ἡ ἄφραστη καὶ μεγάλη αὐτὴ ἑορτὴ μὲ πράγματα ἐξωτερικά, μάταια, δὲν θὰ ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὴν ῥουτίναν μας. Θὰ πολεμήσωμεν τὸν πόλεμον, θὰ μισήσωμεν τὸ μῖσος, καὶ θὰ ἑνώσωμεν τὴν φωνήν μας μὲ τὸν ὕμνον τῶν ἀγγέλων οἱ ὁποῖοι ψάλλουν ἐπάνω ἀπὸ τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλέμ: «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», διὰ ἕνα καινούργιον κόσμον, διὰ μίαν καλυτέραν Αὔριον.

Χριστὸς γεννᾶται!

† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΨΥΧΗ ΜΑΣ ΔΙΨΑι

Η ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΜΑΣ δίψα εἶναι ἡ αἰωνιότης. Θέλομεν νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ ὅ,τι περνᾶ, παραδιδόμεθα εἰς ὅτ,ι δὲν ἔχει ὅρια, μᾶς θέλγει τὸ ἀπέραντον τοῦ οὐρανοῦ, μᾶς τραβᾶ ἡ ἠχήεσσα θάλασσα, ἡ σκοτεινὴ νύκτα, τίποτε δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ, μοχθοῦμεν διὰ τὸ καλλίτερον.

Ἡ ἀνησυχία μας αὐτὴ εἶναι φόρος τοῦ μεγαλείου μας, ἐλατήριον τῆς προόδου μας, δίψα τοῦ θείου, οὐχὶ ἀψύχου ὅμως, ἀλλὰ προσώπου. Ζητοῦμεν οὐχὶ τὴν αἰωνιότητα, ἀλλὰ τὸν Αἰώνιον. Τὸ Σύμπαν χωρὶς τὸ ἕνα πρόσωπον, χωρὶς τὸν Θεόν, θὰ ἦτο ψυχρόν, κενὸν ὡσὰν τὴν ἔρημον. Θέλομεν πρόσωπον τὸ ὁποῖον νὰ σκέπτεται, νὰ αἰσθάνεται, νὰ ὁμιλῇ. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὁμιλεῖ, λέγει «εἶμαι». «Εἶμαι ὁ ὤν». Μᾶς θεωρεῖ πλησίον του. Ὁμιλεῖ, διότι τὸν ἀκούομεν, διότι ζητοῦμεν τρυφερότητα, θέλομεν τὴν ἐξάρτησιν ἀπὸ κάποιον, θέλομεν ἕνα ποὺ νὰ ἀκούῃ τὴν φωνήν μας, νὰ ἀκροᾶται τὸ τραγοῦδι τῆς καρδίας μας, τὸν παλμόν μας, τὴν προσευχήν μας, νὰ τὸν αἰσθανώμεθα πλησίον μας, νὰ μᾶς ἀγαπᾶ, νὰ προφέρωμεν χίλιες φορὲς τὸ ὄνομά του.

Εἶναι φοβερὸν νὰ φανταζώμεθα αἰωνιότητα χωρὶς Θεόν, θέλομεν Θεόν, διὰ νὰ τὸν γνωρίσωμεν, καὶ νὰ γνωρισθῶμεν ἀπ᾿ Αὐτόν, νὰ τὸν ἀγαπήσωμεν καὶ ν᾿ ἀγαπηθῶμεν ἀπ᾿ Αὐτόν. Εἴμεθα πολλοί, καὶ θέλομεν τὸν ἕνα—εἴμεθα ἀδελφοί, καὶ θέλομεν τὸν Πατέρα — ἀπὸ τὸ εἶναί μας βγαίνει ἡ κραυγή: «Ἀββᾶ ὁ Πατήρ». Ἡ ψυχή μας διψᾷ ἐπὶ Θεὸν τὸν ζῶντα. «Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ὁ ψυχή μου πρὸς σέ, ὁ Θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς Θεὸν τὸν ζῶντα». (Ψαλμὸς 41).

* * *

Τὸν ταπεινὸν καὶ μικρὸν καὶ ἀδύνατον καὶ ἐπάμερον, μὲ προστατεύεις καὶ μὲ ἐλευθερώνεις, μὲ ἀγαπᾶς καὶ μὲ παραμυθεῖς, ὁ Θεός, καὶ ὅλος ἀκρόασις εἶσαι γιὰ μένα, τὰ μυστήριά σου μέρα μὲ τὴν ἡμέρα μοῦ ἀποκαλύπτονται βαθύτερα, μὲ προσελκύεις ὁλονὲν πλησιέστερόν σου, καὶ ὅσο βραδυάζει, αἰσθάνομαι ἡ βασιλεία σου νὰ ἀναβαίνῃ ἀπὸ μέσα μας.

Σὰν τὸ καλάμι σαλεύει ἡ ὕπαρξίς μας, καὶ εἴμεθα ὡσὰν τὴν σταγόνα ποὺ σὲ λίγο θὰ τὴν ἐξατμίση ἡ ἡλιακὴ ἀκτῖνα, καὶ ἡ δόξα μας ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Ἀλλὰ διατί τόση γοητεία κατασταλάζει εἰς τὴν ψυχήν μου μέσα ἀπ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα, τόση ἱερότητα, καὶ γαλήνη ἀκόμη παίρνω ἀπὸ αὐτά; Μήπως εἶσαι σὺ κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὸν θάμνον; Τὸ πρόσωπόν σου μήπως εἶναι εἰς τὸ ἀνθισμένο κλωνάρι τῆς μηλιᾶς ἢ τὸ ἅγιό σου χέρι ποὺ μοῦ κάμνει σήματα; Εἰς τὸν ξένον αὐτὸν ἡ μορφή σου μήπως εἶναι, ἡ εἰκόνα σου εἰς τὸ πρόσωπον τῆς μητέρας; Ὁ θάνατος τί εἶναι; Τὸ ξημέρωμα εἰς τὸ στρατόπεδο τὴν ἡμέρα ποὺ θ᾽ ἀρχίση ἡ μάχη; Τὴν φωνήν σου μὴν ἀκούω εἰς τὸν καταρράκτη ἢ εἰς τὴν σιωπή; Ἡ χλαμύδα σου εἶναι ἡ διαφάνεια αὐτὴ τοῦ βουνοῦ;

Ἠρώτησες κάποτε τὸν Ποιητὴν ποῖος εἶναι, καὶ σοῦ εἶπεν: Εἶμαι τὸ τραγοῦδι, καὶ σὺ ἡ ῥίμα. Εἶμαι ὡσὰν μιὰ εἰκόνα ποὺ τὴν βλέπω ἀπὸ πολὺ κοντὰ καὶ πολὺν καιρό, ὡσὰν μιὰ λέξις ποὺ τὴν συνέλαβα, ὡσὰν τὸ πρόσωπον τῆς μητέρας μου, ὡσὰν ἕνα καράβι ποὺ μὲ ἔφερε μέσα ἀπὸ θανάσιμη τρικυμία.

Εἶμαι ὡσὰν τὸ πεῦκο τὸ πληγωμένο εἰς τὴν ἄκραν ἐκεῖ τῆς ἐρήμου, ὡσὰν τὸ πεῦκο ποὺ ἀπὸ τὴν πληγήν του δίνει τὸν θησαυρόν του, τὴν ῥητίνην του, καὶ θέλει ν᾽ ἀποθάνη, ὡσὰν τὸν πληγωμένον στρατιώτην, ὄρθιο.

Σὲ νοιώθω, Κύριε, καὶ σὲ αἰσθάνομαι. Νοιώθομεν βαθειὰ τὴν ἀπεραντωσύνην τῆς ἀγάπης σου καὶ τῆς σοφίας σου, ποὺ μᾶς ἔκαμες τέτοιους, εὐαίσθητους, γεμάτους νοσταλγία, εὔθραυστους, διὰ νὰ στηριζώμεθα σὲ σένα. Καὶ ἐὰν δὲν ἐνδιαφέρωνται γιὰ σένα, δὲν πιστεύουν εἰς ἐσένα, σὺ ἐνδιαφέρεσαι δι᾽ αὐτούς, σὺ πιστεύεις εἰς αὐτούς. Ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ πιστεύουν εἰς ἐσένα. Αἱ λαγκαδιὲς εἶναι γεμᾶτες ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν εἰς ἐσένα, καὶ αἱ κοιλάδες κρατοῦν τὰ κόκκαλά τους. Ἡ σάλπιγγα μπορεῖ νὰ καλέση διὰ σένα, διὰ τὴν ἀλήθειάν σου, διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, διὰ τὴν ἐλευθερίαν σου, μυριάδες. Καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα εἶσαι τὸ στήριγμά μας, ἡ μεγάλη ἠὼς ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῆς αἰωνιότητας, σὺ ὁ ὁποῖος καὶ τὰ τείχη κρημνίζεις, καὶ τὰ ἄστρα ἀνάπτεις.

Τὸ νὰ σὲ αἰσθανώμεθα καὶ νὰ νοιώθωμεν τὴν ἀγάπην σου εἶναι πρᾶγμα πολὺ λεπτό, Κύριε, ὥστε νὰ ἔχωμεν τὴν τόλμην νὰ τὸ λέμε, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἔγιναν τὰ μάτια μας ὥριμα διὰ τὰ κτίσματά σου. Σὺ εἶσαι ὁ Κτίστης, ὁσονδήποτε καὶ ἂν φιλτραίνωνται αἱ λέξεις μας εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ εἰς τὴν ἀνάτασιν. Σκώληξ ἐγὼ καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος. Νεοσσός, μὲ μεγάλα μάτια καὶ μὲ κίτρινα νύχια, πεσμένος ἀπὸ τὴν φω-

λεάν του. Αἱ λέξεις μας ὡσὰν ἄμμος τρέχουν μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μας, ὡσὰν τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μας, καὶ σὺ εἶσαι αἰώνιος, ὑψηλός, ἄφθαστος, ἄφραστος. Εἶσαι ᾆσμα ποὺ πρέπει νὰ σὲ ψάλλωμεν μὲ τὴν σιωπήν. Εἶσαι ὄρος ποὺ πρέπει νὰ σὲ ἀναβῶμεν μὲ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὸ χέρι μας νὰ κρατᾷ τὸ χέρι τοῦ Ἰσαάκ, διὰ τὴν θυσίαν.

Ἂς ἠμποροῦσα νὰ ἔλθω πλησιέστερόν σου, Θεέ μου. Νοιώθω ὡσὰν ἰδικήν μου φωνὴν τὴν κραυγὴν τοῦ Ψαλμῳδοῦ: «Τίς μοι δώσει πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς; καὶ πετασθήσομαι, καὶ καταπαύσω;» (Ψαλμ. 54,7).

† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ ΕΝ ΤΩι ΝΑΩι ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

Ο ΙΕΡΟΣ Χρυσόστομος δὲν προσφέρει μὲ τὰ κηρύγματά του καὶ τὰς ὁμιλίας καὶ τοὺς λόγους του (πραγματείας) μόνον ἀνάπτυξιν τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας — καὶ ἰδίως τῆς δευτέρας ὑπὸ τὴν πρακτικωτέραν της μορφὴν — ἀλλὰ καὶ διαφόρους πληροφορίας ἀναφερομένας εἰς τὸν τύπον τῆς λειτουργίας καὶ τῆς λατρείας καθόλου, εἰς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς του καὶ εἰς ἄλλας ἐκδηλώσεις τῆς τότε κοινωνικῆς ζωῆς.

᾿Αναφέρων ὁ ἱερὸς Πατὴρ περικοπὰς τῶν ἐν τῷ ῾Ιερῷ Ναῷ τελουμένων μᾶς βεβαιώνει περὶ δύο πραγματικοτήτων: α΄) ὅτι, ὡς ἦτο ἑπόμενον, ἡ ὑπ᾿ αὐτοῦ διασκευὴ τῆς λειτουργίας στηρίζεται ἐπὶ λειτουργικῶν τύπων ἀρχαιοτέρων καὶ β΄) ὅτι μὲ τὸ κῦρός του, ὡς ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, μετέφερε τὸν ᾿Αντιοχειανὸν τύπον τῆς λειτουργίας εἰς τὸ Κέντρον τῆς ᾿Ορθοδοξίας.

Αἱ ὑπὸ τοῦ ᾿Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀναφερόμεναι περικοπαὶ τῆς λειτουργίας καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν ὁμοιάζουν πρὸς τὴν λειτουργικὴν διάταξιν τὴν καταχωριζομένην ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ τῶν ᾿Αποστολικῶν Διαταγῶν αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν ἐγκυροτέραν γνώμην, συνετάχθησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος καὶ ἐν ᾿Αντιοχείᾳ [1]).

῾Ο σοφὸς τῆς ᾿Εκκλησίας Διδάσκαλος ἀναφέρει ὅτι ὁ λαὸς εἰς ὡρισμένα σημεῖα τῆς λειτουργίας ἢ ἄλλης ἱερᾶς ἀκολουθίας (ἑσπερινοῦ, ὄρθρου) «ὑπέψαλλε» μετὰ τοῦ χοροῦ. [2])

---

[1]) Μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἠσχολήθη, μεταξὺ ἄλλων, καὶ ὁ Γερμανὸς Funk. «Die apostolischen Konstitutionen, eine literalhistorische Untersuchung» Rottenburg 1891 Βλέπε καὶ Dictionnaire de droiticanon IV στ. 458. Αἱ ᾿Αποστολικαὶ Διαταγαὶ συνετάχθησαν μετὰ τὴν ἐν ᾿Αντιοχείᾳ σύνοδον (341), διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἱ εἰς τὸ τέλος τῶν ᾿Απ. Διαταγῶν προσηρτημένοι 85 κανόνες—οἱ ᾿Αποστολικοὶ λεγόμενοι—ἔχουν μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἐν ᾿Αντιοχείᾳ συνόδου. Παράβαλε 7 ᾿Αποστολικὸν πρὸς τὸν α΄ ᾿Αντιοχείας, 34 ᾿Αποστολικὸν πρὸς τὸν 9 ᾿Αντιοχείας καὶ οὕτω καθ᾿ ἑξῆς.

[2]) ῾Ο 15ος κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἀπαγορεύει τὸ ψάλλειν εἰς τοὺς μὴ κανονικοὺς ψάλτας, οἱ ὁποῖοι ἀναβαίνοντες «ἐπὶ τὸν ἄμβωνα» ἔψαλλον

«Εἰς καιρὸν (καταλλήλου εὐκαιρίας παρουσιασθείσης) ὑπεψάλαμεν **ἅπαντες** κοινῇ σήμερον». Καὶ λέγει τί ἔψαλλον χαμηλῇ τῇ φωνῇ, συνοδεύοντες τοὺς κανονικοὺς ψάλτας: «Εὐλογηγὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὁποιῶν θαυμάσια μόνος». (Ψαλμ. 71, 18) [3]. Εἰς τὴν πρώτην ὁμιλίαν εἰς τὸ «εἶδον τὸν Κύριον» (Migne 56, στ. 99 λέγει· «Τοὺς θείους ἀναπέμποντας ὕμνους φόβῳ πολλῷ συνεσταλμένους, καὶ εὐλαβείᾳ κεκοσμημένους οὕτω προσφέρειν τούτους... τινές, φωνὰς ἀτάκτους ἀφιᾶσι, καὶ τῶν μαινομένων οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται».

Ὁμιλεῖ ὁ Ἰ. Χρυσόστομος περὶ χορῶν. «Διὰ τοῦτο χοροὶ, ἵνα κοινῇ πάντες καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀναφέρωσι τὰς εὐφημίας». Ἀναφέρει τὴν Κυριακὴν προσευχὴν καὶ ἰδιαιτέρως τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, ὅπου χρησιμοποιεῖται ὁ πληθυντικός, «Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν... μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, κλπ.», «Τῷ πληθυντικῷ ὀνόματι κεχρημένη ἡ εὐχή, οὕτω καὶ τὸ παλαιὸν ἐπαιδεύοντο μετὰ συμφωνίας ψάλλειν καὶ ᾄδειν τῷ Θεῷ». Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ 144ου ψαλμοῦ ἀναφέρων τὰ Δαβιτικὰ λόγια «ὑψώσω σε ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου» προσθέτει: «Μετὰ ἀκριβείας τούτῳ μάλιστα ἄξιον προσέχειν τῷ ψαλμῷ. Οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ τὰ ῥήματα ἔχων ταῦτα, ἅπερ οἱ μεμυημένοι συνεχῶς ὑποψάλλουσι λέγοντες: Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσιν» [4]. Ἑρμηνεύων τὸν 117ον ψαλμὸν καὶ παραθέτων τὸν στίχον: «Θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν», διὰ τοῦ ὁποίου καὶ σήμερον ὁ χορὸς ἄρχεται τοῦ ὄρθρου, γράφει: «Ἡ μὲν ῥῆσις τοῦ ψαλμοῦ, ἣν **ὑποψάλλειν ὁ λαὸς εἴωθεν**, τοιαύτη τίς ἐστιν. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ καὶ πολλούς διανίστησι, καὶ κατὰ τὴν πανήγυριν ἐκείνην τὴν πνευματικὴν (ἐννοεῖ ὁ Ἰ. Χρυσόστομος τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον ὁ ἱερουργῶν κληρικὸς ἀπαγγέλλει τὸν στίχον ἐκεῖνον) μάλιστα τοῦτο ὑπηχεῖν (ὑποψάλλειν) ὁ λαὸς εἴωθεν... τὸν στίχον οἱ πατέρες, ἅτε ἦχον ὄντα, καί τι ὑψηλὸν ἔχοντα δόγμα, **τὸ πλῆθος ὑπηχεῖν ἐνομοθέτησαν»** [5].

Προκειμένου περὶ τοῦ ἀρχιερέως, εἰσερχομένου εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἵνα ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου — τότε τοποθετημένου ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Βήματος (συνθρόνου) — μᾶς πληροφορεῖ ὅτι πρὶν νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν θρό-

«ἀπὸ δειφθέρας» Ὁ Βαλσαμὼν σχολιάζων τὸν κανόνα τοῦτον προσθέτει ὅτι οἱ κανονικοὶ ψάλται κατάρχονται τῶν θείων ψαλτῳδημάτων, «τὸ γὰρ συμψάλλειν καὶ λαϊκοὺς ἐπ' ἐκκλησίας οὐ κεκώλυται». Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Γ' σ. 184—185.

[3]) Ὁμιλία 17η εἰς τοὺς Ἀνδριάντας Migne 49, στ. 172.

[4]) Migne 55, στ. 464.

[5]) Migne 55, στ. 328.

νον «εἰρήνην ἐπεύχεται». Καὶ ὅταν ἔμελλε νὰ διδάξῃ (τὸ κήρυγμα ἦτο ἀχώριστον ἀπὸ τῆς θείας Λατρείας) δὲν ἤρχιζε τὴν διδασκαλίαν, «ἕως ἂν ἅπασι δῷ τὴν εἰρήνην» (εἰρήνη πᾶσιν). «Καὶ μέλλοντες, προσθέτει, εὐλογεῖν οἱ ἱερεῖς πρότερον τοῦτο (εἰρήνη πᾶσι) ὑμῖν ἐπευξάμενοι, οὕτω τῆς εὐλογίας ἄρχονται» [6]). Καὶ εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν τῆς πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῆς διασαφηνίζει ἀναλυτικώτερον τὰ ἀνωτέρω, μὲ τὰ ἀκόλουθα σχετικὰ πρὸς τὸ προκείμενον θέμα: «Ὅταν εἰσέλθῃ ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστώς, εὐθέως λέγει, εἰρήνη πᾶσιν, ὅταν ὁμιλῇ εἰρήνη πᾶσιν, ὅταν εὐλογῇ εἰρήνη πᾶσιν, ὅταν ἀσπάζεσθαι κελεύῃ, εἰρήνη πᾶσιν (οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ εἰς ὡρισμένας στιγμὰς τῆς λειτουργίας ἀλληλοησπάζοντο). Ὅταν ἡ θυσία τελεσθῇ (μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων) εἰρήνη πᾶσι, καὶ μεταξὺ πάλιν χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη» [7]). Εἰς τὴν ἰδίαν ὁμιλίαν κάμνει λόγον καὶ διὰ τὸν ἄγγελον εἰρήνης, φράσιν τὴν ὁποίαν ἀκούομεν καὶ σήμερον λεγομένην ὑπὸ τοῦ διακόνου, «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν». Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος ὡς ἑξῆς ἀναφέρει τὸ σχετικὸν πρὸς τὸν ἄγγελον τοῦτον χωρίον: «Διὰ τοῦτο εὐχόμεθα, καὶ λέγομεν αἰτοῦντες τὸν **ἄγγελον τῆς εἰρήνης,** καὶ πανταχοῦ εἰρήνην αἰτοῦμεν» [8]). Ὁ θεῖος Πατὴρ παραδέχεται ὅτι «ἕκαστος πιστὸς ἄγγελον ἔχει» [9]).

Εἰς τὴν 19ην ὁμιλίαν εἰς τὰς Πράξεις ἀναγινώσκομεν λόγια τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἀκούομεν ἀπαραλλάκτως ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ διακόνου ἢ τοῦ ἱερέως. «Κοινὸς διάκονος ἕστηκεν ὁ διάκονος, μέγα βοῶν καὶ λέγων, **πρόσχωμεν,** καὶ τοῦτο πολλάκις. Ἐκείνη ἡ φωνὴ κοινὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐστίν, ἥν οὗτος ἀφίησι, καὶ οὐδεὶς ὁ προσέχων. Μετ' ἐκεῖνον ἄρχεται ὁ ἀναγνώστης τῆς προφητείας Ἡσαΐου.... Εἶτα εἰς ἐπήκοον ἐκφωνεῖ, λέγων: **Τάδε λέγει ὁ Κύριος»** [10]).

Εἰς τὸν λόγον πρὸς τοὺς Ἀνομοίους ὑπογραμμίζει τὴν φράσιν τὴν καὶ σήμερον κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἀπαγγελλομένην «**στῶμεν καλῶς**». Καὶ προσθέτει: «Οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ εἰκῇ νενομοθέτηται, ἀλλ' ἵνα τοὺς χαμαὶ συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν, ἵνα τὴν ἔκλυσιν τὴν ἐκ τῶν βιωτικῶν ἡμῖν γινομένην πραγμάτων ἐκβαλόντες, ὀρθὴν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ παραστῆσαι δυνηθῶμεν ἡμῶν τὴν ψυχήν...» [11]).

---

6) Migne 48, στ. 870.

7) Ἔκδ. Ὀξονίου V σ. 208.

8) Ἔκδ. Ὀξονίου V 203.

9) Τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἀναπτύσσει εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τῶν Πράξεων (Ἔκδ. Ἀθηνῶν, σ. 272) καὶ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου (Ἔκδ. Ἀθηνῶν, σ. 662).

10) Ἔκδ. Ἀθηνῶν 206.

11) Migne 48, στ. 733.

Ἀλλαχοῦ ἀναφέρει περὶ τῶν εὐχῶν τὰς ὁποίας τὸ Κοινὸν τῆς ἐκκλησίας (ἡ δημοσία προσευχὴ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κατὰ μόνας καὶ ἰδιωτικὴν) κάμνει «ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπὶ περάτων, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὑπὲρ τῶν ἐν συμφοραῖς» [12]). Καὶ εἰς τὸν τρίτον πρὸς Ἀνομοίους λόγον γράφει: «Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἐν νόσοις, ἐν μετάλλοις, ἐν σκληραῖς δουλείαις, καὶ ὑπέρ τῶν ἐνεργουμένων κελευόμεθα τὸν Θεὸν παρακαλεῖν» [13]).

Εἰς τὴν δεκάτην ὁμιλίαν τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῆς μᾶς πληροφορεῖ περὶ μιᾶς εὐχαριστηρίου εὐχῆς τὴν ὁποίαν ηὔχετο, γράφει «ἅγιος ἀνὴρ» καὶ ἡ ὁποία δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὴν σημερινὴν εὐχὴν τῆς Εὐχαριστίας τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκει ὁ μεταλαβὼν κληρικὸς μετὰ τὴν Μετάληψιν. «Εὐχαριστοῦμεν ὑπὲρ πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν σου τῶν ἐκ πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς παρούσης εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους γενομένων, ὑπὲρ ὧν ἴσμεν καὶ οὐκ ἴσμεν, ὑπὲρ τῶν φανερῶν, ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν, τῶν ἐν ἔργῳ γενομένων τῶν ἐν λόγῳ, τῶν ἑκοντὶ, τῶν ἀκοντὶ, πασῶν τῶν εἰς τοὺς ἀναξίους ἡμᾶς γεγενημένων» [14]).

Δὲν παραλείπει ὁ πολυγραφώτατος Πατὴρ καὶ τὰ μνημόσυνα, τὰ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων τελούμενα. Εἰς τὴν 21ην ὁμιλίαν τῶν Πράξεων ἀναγινώσκομεν: «Οὐχ ἁπλῶς ὁ διάκονος βοᾷ, ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελουμένων» [15]). Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους ἀναφέρει τὰ ἑξῆς ὅμοια πρὸς τὰ ἀνωτέρω, «οὐδὲ εἰκῇ μνήμην ποιούμεθα τῶν ἀπελθόντων ἐπὶ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πρόσιμεν, δεόμενοι τοῦ Ἀμνοῦ τοῦ κειμένου, τοῦ λαβόντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου».

Οὐδὲ μάτην ὁ παρεστὼς τῷ θυσιαστηρίῳ, τῶν φρικτῶν Μυστηρίων τελουμένων, βοᾷ: ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελούντων» [15]).

Σήμερον, ὡς γνωστὸν, ἡ εὐχὴ καὶ δέησις ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων δὲν συνδέεται ἀμέσως μὲ τὴν ὑπὲρ τῶν ζώντων δέησιν, καὶ κατὰ τὴν μεγάλην Εἴσοδον ὁ Ἀρχιερεὺς πρῶτον μνημονεύει «τῶν ζώντων», κρατῶν τὸ δισκάριον καὶ κατόπιν «τῶν τεθνεώτων», κρατῶν τὸ ἅγιον ποτήριον.

Καὶ ἓν ἕτερον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χρυσοστόμου, ἔλεγεν ὁ διάκονος, τὸ ὁποῖον τώρα δὲν ἐκφωνεῖται, κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν Μυστη-

---

[12]) Ὁμιλία 47 εἰς τὰς Πράξεις. Ἔκδ. Ἀθηνῶν, σ. 367.

[13]) Migne 48, 725.

[14]) Ἔκδ. Ὀξονίας V, σ. 279.

[15]) Ὁμιλία 41 ἔκδ. Ὀξονίου II, σ. 525. Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν μεταχειρίζεται τὸν ἐνεργητικὸν τύπον «ἐπιτελεῖν» καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὸν μέσον «ἐπιτελεῖσθαι».

ρίων «βοᾷ συνεχῶς ὁ διάκονος, **ἐπιγινώσκετε ἀλλήλους**». «Οὐχ ὁρᾶτε... πῶς ὑμῖν — ὁ διάκονος — ἐγχειρίζει τὴν ἀκριβῆ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ἐξέτασιν»; Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἐν χρήσει σήμερον, καὶ ἄλλα εὑρίσκονται παρηλλαγμένα, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου, τελουμένη λειτουργία— τὴν ὁποίαν αὐτὸς μᾶς παρέδωκεν ἐλθὼν ἐνταῦθα ἐξ Ἀντιοχείας—ὑπέστη μερικὰς τροποποιήσεις, ὀφειλομένας εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χρόνου καὶ εἰς τὰ λάθη τὰ προκύψαντα κατὰ τὰς ἀντιγραφὰς τῶν πρωτοτύπων κειμένων ἢ εἰς προσθαφαιρέσεις τῶν συντακτῶν.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐρωτήσῃ· ὑπῆρχεν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου ἐκείνου Πατρὸς τῆς ἐκκλησίας; Ἤδη, ὡς ἀνέφερα, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος — πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου— ὁμιλεῖ περὶ ψαλτῶν. Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ὁμιλεῖ περὶ μελῳδίας καὶ θείου ᾄσματος. «Οὐδὲν οὕτως ἀνίστησι ψυχήν, καὶ πτεροῖ, καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει, καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπολύει δεσμῶν, καὶ φιλοσοφεῖν ποιεῖ, καὶ πάντων καταγελᾶν τῶν βιωτικῶν, ὡς μέλος συμφωνίας, καὶ ῥυθμῷ συγκείμενον θεῖον ᾆσμα» [16]). Καὶ εἰς ἓν προηγούμενον χωρίον καταφαίνεται ἡ ὕπαρξις ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν τῷ ναῷ. «Μετὰ συμφωνίας ψάλλειν καὶ ᾄδειν τῷ Θεῷ».

Ἐχρησιμοποιοῦντο τότε ὄργανα; Τί μᾶς πληροφορεῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ σοφὸς καὶ ἡγιασμένος Πατριάρχης; Ἐξηγῶν τὸ «ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι», λέγει ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δαβὶδ ὑπῆρχον ὄργανα. Τώρα ὅμως — ἐπὶ Χριστοῦ — πρόκειται περὶ καταστάσεως πολὺ ὑψηλοτέρας, πολὺ πνευματικωτέρας, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια», ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καλύψασα ἡμᾶς. Εἶναι δυνατὸν νὰ ψάλλωμεν καὶ διὰ τῶν ποδῶν, τῶν χειρῶν καὶ δι᾿ ἀκοῆς, «οὐ διὰ γλώττης μόνον», ὅταν «ἕκαστον τούτων τῶν μελῶν, ταῦτα πράττῃ, ἅ τῷ Θεῷ φέρει δόξαν καὶ αἶνον». «Ὅταν πρὸς ψαλμῶν καὶ πνευματικῶν ἀκουσμάτων ὑποδοχὴν ὦσιν αἱ ἀκοαὶ παρασκευασμέναι, ὅταν ἡ καρδία δόλους μὴ ῥάπτῃ, ἀλλ᾿ ἀγάπην βρύῃ, γίνεται ψαλτήριον καὶ κιθάρα τοῦ σώματος τὰ μέλη, καὶ ᾄδει καινὴν ᾠδήν, οὐ τὴν διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ τὴν διὰ πραγμάτων» [17]).

Ἰδοὺ ποῦ καταλήγει μία «φιλόσοφος καὶ μεγάλη ψυχή», διὰ νὰ τὸν χαρακτηρίσω μὲ τὰ ἴδιά του λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος χαρακτηρίζει τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ἡ ὁποία ἦτο πεπροικισμένη μὲ ποιητικὴν φαντασίαν, οὐχὶ τυχαίαν, καὶ ἥτις ᾐσθάνετο μέσα εἰς τὰ βάθη

---

[16]) **Ἑρμηνεία εἰς τοὺς Ψαλμούς. Migne 55, στ. 156.**
[17]) **Migne 55, σ. 463.**

τῆς ἐσωτερικῆς της ὑπάρξεως νὰ ἀντανακλοῦν τὰ κάλλη τῆς φύσεως καὶ νὰ ἀντηχῇ ὁ ἀντίλαλος τῆς ἁρμονίας τοῦ Σύμπαντος, ὡς ἡ ἀρίστη ὑπερφυὴς μουσικὴ συμφωνία. Ἐζήτει τὴν ὑπὲρ τὰ **αἰσθητὰ** συμφωνίαν, τὴν ἁρμονικὴν μουσικὴν ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὰ μυστηριώδη ὕψη τοῦ ἀπείρου καὶ συνοδεύεται μὲ τοὺς ὕμνους τῶν ἀγγέλων καὶ τὸ ἁρμονικὸν ᾆσμα τὸ ὁποῖον ἐψάλλετο τότε ἐπ᾿ ἐκκλησίας.

Ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου ἀναφερόμενα ἀποσπάσματα τῆς Λειτουργίας καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ ἐν γένει ἱερᾶς Ἀκολουθίας εἶναι ἐν πολλοῖς σύμφωνα μὲ τὰ λειτουργικά, τὰ καταχωριζόμενα ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν — περὶ τῶν ὁποίων ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης ἔκαμα λόγον — μία ἁπλῆ ἀντιπαραβολὴ τῶν δύο κειμένων θὰ πείσῃ τὸν ἀναγνώστην. Ἐκτὸς τούτου προκειμένου περὶ τῶν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων μνημοσύνων τόσον ὁ ἱ. Πατὴρ ὅσον καὶ αἱ Ἀπ. Διαταγαί, πλὴν τῶν εὐχῶν, προσθέτουν καὶ τὰς ἐλεημοσύνας τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν τοῦ τεθνεῶτος, ὑπὲρ οὗ τὸ μνημόσυνον ἐπιτελεῖται [18]). Τὰ Χρυσοστομικὰ ταῦτα ἀποσπάσματα πρέπει νὰ παραβληθοῦν, ὄχι μόνον πρὸς τὸν λειτουργικὸν τύπον τοῦ ὀγδόου βιβλίου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς Λειτουργίας Μ. Βασιλείου, Χρυσοστόμου, Ἀδελφοθέου Ἰακώβου καὶ πρὸς ἄλλας ξένας (Συριακὰς κ.ἄ).

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

[18]) **Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Τὰ μνημόσυνα ἂν δύνανται νὰ τελεσθῶσι κατὰ τὰς Προηγιασμένας» «Ὀρθοδοξία» 1927, σ. 19—24.**

ΠΟΙΑ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΣΗΜΕΡΙΝΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΑΝΤΕΡΒΟΥΡΙΑΣ

ΚΥΡΙΟΝ Fisher

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Καντερβουρίας κ. Fisher εἰς μίαν διάλεξίν του, δοθεῖσαν πρό τινος καιροῦ ἐν Λονδίνῳ, ἔκαμε λόγον περὶ μιᾶς «κοινῆς κληρονομίας» τῶν Ἀγγλικανῶν. Τρία μεγάλα στοιχεῖα, κατὰ τὸν Πριμάτον τῆς Ἀγγλίας, περιέχει ὁ Ἀγγλικανισμός: α) τὴν καθολικὴν πίστιν, β) τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν **εὐαγγελικὴν** παράδοσιν καὶ γ) τὴν φωνὴν τῆς συγχρόνου διανοίας καὶ σκέψεως (the voice of contemporary reason and thought»)[1]).

Περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἔγραψα μελέτην σύντομον εἰς τὴν «Ὀρθοδοξίαν» τοῦ 1939, σ. 103—108, ἐξ ἀφορμῆς τῆς κατ᾿ Ἀπρίλιον τοῦ ἰδίου ἔτους εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐπισκέψεως τοῦ τότε Πριμάτου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας Cosmo Lang[2]). Περὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἐδημοσίευσα μερικὰς σελίδας εἰς τὸ γαλλιστὶ ἐκδοθὲν ἔργον μου «Union ou rapprochement des Églises chretiennes», σ. 17—21.

Ὁ σημερινὸς Πριμάτος ὑπὸ τὴν Καθολικὴν πίστιν θὰ ἐννοῇ τὴν πίστιν τῆς Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας (High Church), τῆς ἄλλως καὶ Ἀγγλοκαθολικῆς — οὐχὶ Ρωμαιοκαθολικῆς — ὀνομαζομένης. Ἡ δογματικὴ αὕτη διδασκαλία ἐμπεριέχεται ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς εἰς τὰ περίφημα 39 ἄρθρα. Τὸ δεύτερον στοιχεῖον τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ, δ.λ.δ. τὸ ἀφορῶν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν **εὐαγγελικὴν** παράδοσιν, κατ᾿ οὐσίαν εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ πρῶτον. Τὸ τρίτον, τὸ ἀφορῶν τὴν σύγχρονον σκέψιν, δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ συμβιβασμὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως πρὸς τὰς συγχρόνους περὶ κόσμου καὶ ζωῆς θεωρίας (Ἀπολογητικὴ σύγχρονος) ἢ ἐμφάνισιν καθόλου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ὑπὸ σύγχρονον μορφὴν τὴν ὁποίαν νὰ δέχωνται εὐχαρίστως οἱ ἄνθρωποι (Χριστιανοὶ) τῆς ἐποχῆς μας.

Κατὰ πόσον ἡ χαρακτηριζομένη ὡς «καθολικὴ πίστις» προσεγγίζει

---

[1]) **Περιοδικὸν «The Record» 15 Αὐγ. 1947.**

[2]) **Ἔγραψα καὶ περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν εἰς τὴν «Ὀρθοδοξίαν» τοῦ 1938, σ. 125—129.**

πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποίαν πρεσβεύομεν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, αὐτὸ εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον χρῄζει βαθείας ἐρεύνης. Εἶναι γεγονὸς ἱστορικὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, ἀρχικῶς ἀδιαίρετος—ὑπὸ τὸν Πάπαν διατελοῦσα—ἀπεσπάσθη τοῦ σώματος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας παρασυρθεῖσα ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἰσχυροῦ ῥεύματος τῆς προτεσταντικῆς Μεταρρυθμίσεως. Τὸ μεταξὺ τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Η΄ καὶ τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἐπεισόδιον εἶναι, κατ᾿ ἐμέ, δευτερευούσης σημασίας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας—ἡ ἐπίσημος—ἐπηρεάσθη, ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῆς δογματικῆς διδασκαλίας, ὑπὸ τῶν καλβινιστικῶν δογματικῶν ἀντιλήψεων. Δὲν ἐλησμόνησε καὶ τὸν μετριοπαθέστερον—ἐν σχέσει πρὸς τὸν Καλβῖνον—Λούθηρον, πρὸς τὸν ὁποῖον οἱ Ἀγγλικανοί, ἐξ ἀφορμῆς τῆς 400ῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου του (1546—1946), ἐπέδειξαν θαυμασμὸν καὶ ἐκτίμησιν.

Εἰς τὸ δεύτερον στοιχεῖον ὁ Πριμάτος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὁμιλεῖ περὶ Ἁγίας Γραφῆς καὶ **εὐαγγελικῆς** παραδόσεως. Θὰ ἦτο ἴσως ἐπὶ τοῦ προκειμένου, πλησιέστερος πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον περὶ παραδόσεως ἀντίληψιν, ἐὰν ὡμίλει περὶ παραδόσεως ἐκκλησιαστικῆς. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅταν θέλῃ νὰ στηρίξῃ μίαν δογματικὴν διδασκαλίαν, στρέφεται πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν. «Τῇ θείᾳ Γραφῇ καὶ τοῖς Πατράσιν ἑπόμενοι» 3). Οἱ Πατέρες, ἰδίως οἱ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους—καὶ αὐτοὺς εἶχεν ὄψιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος—εἶναι οἱ πιστοὶ φύλακες τῶν δογματικῶν ἐκείνων ἀληθειῶν τὰς ὁποίας δὲν κατεχώρισαν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν «οἱ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου» καὶ τὰς ὁποίας ἀπεκρυστάλλωσαν οἱ θεῖοι Πατέρες, καταχωρίσαντες αὐτὰς ἀναλυτικῶς καὶ ἐπεξεγηματικῶς εἰς τὰ διάφορα αὐτῶν συγγράμματα.

Ὁ Ὀρθόδοξος κόσμος εὔχεται ὁλοψύχως ὅπως οἱ Ἀγγλικανοί, καὶ ἰδίως οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἀνώτεροι κληρικοί, ὁλονὲν πλησιάζωσι περισσότερον πρὸς τοιαύτην περὶ Χριστιανικῆς Θρησκείας ἀντίληψιν, οἵαν εἶχον οἱ μεγάλοι τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας Πατέρες, Μ. Βασίλειος, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι.

Ὅπως ἔγραφον καὶ ἄλλοτε (1939), ἀσφαλὴς καὶ συμπαγὴς ἑνότης ἐλλείπει ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, περιλαμβανούσῃ μερίδας σφόδρα

---

3) Migne τόμ. 48 στ. 945. Περὶ τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας αὐστηρῶς ἐκφράζεται ὁ Βοσσουέτος εἰς τὸν ἐπικήδειον τῆς Μαρίας Ἑριέττας τῆς Γαλλίας, συζύγου τοῦ Καρόλου τοῦ Η΄ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Βλέπε ἐμὸν ἔργον «ὁ Βοσσουέτος...» 23 κεφ. σελ. 87, ὅπου ὁ ἐπικήδειος τῆς Ἄννης δουκίσσης τῆς Ὀρλεάνης.

προτεσταντιζούσας καὶ μερίδας προσεγγιζούσας περισσότερον πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν παρὰ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον. Εἰς τοὺς θεολόγους τῆς Ὀρθοδοξίας ἐναπόκειται ἡ μελλοντικὴ ἐνέργεια ἡ ὁποία θὰ καταστήσῃ δυνατὸν τὸ νὰ προσδοθῇ Ὀρθόδοξος ἔννοια καὶ ἐκδοχὴ εἰς τὰ τρία ἐκεῖνα στοιχεῖα τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ, περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Fisher καὶ τὰ ὁποῖα ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΚΥΔΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ *)

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί,

Εὐλαβὲς ἀκροατήριον.

Ἡ ὡραιότης τῆς λίμνης Γενησαρέτ, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἁλιείαν ἀνθρώπων ὁ Πρωτόκλητος Ἀνδρέας, ἐδημιούργησεν ἀρχαίαν ραββινικὴν παράδοσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἑπτὰ θαλάσσας διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μίαν θάλασσαν διὰ τὸν ἑαυτόν Του! Αὐτὴ εἶναι ἡ ὡραιοτέρα ὅλων, ἡ λεγομένη θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, ἡ μαγευτικὴ λίμνη Γενησαρέτ. Εἶναι πλήρης διαυγοῦς ὕδατος, τροφοδοτουμένη ὑπὸ πέντε ποταμίων ῥείθρων καὶ τῶν διαλυομένων πάγων καὶ χιόνων τοῦ ὄρους Ἑρμών. Ὁ ἱερὸς ποταμὸς Ἰορδάνης γοργὸς διαρρέει διὰ τῆς Γενησαρέτ, εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς ὁποίας ἔκειντο αἱ κωμοπόλεις Καπερναούμ, ποὺ σημαίνει Μέλαθρον παρηγορίας, καὶ Τιβεριάς, δηλαδὴ Ὡραία. Λόφοι καταπράσινοι καὶ κοιλάδες ἀνθηραὶ περιβάλλουν τὰς ὄχθας τῆς λίμνης, παρὰ τὰς ὁποίας ἐκαλλιεργεῖτο ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ ῥοιά, ὁ φοῖνιξ. Δειλὰ προβάλλει τὸ ἴον εἰς τὰς πέριξ ἐκτάσεις τοῦ πρασίνου καὶ ἐρυθριᾷ ἡ ἀνεμώνη καὶ τὸ κυκλάμινον ἁπλώνεται ἕρπον. Πολλαὶ ὁδοὶ ἐκ τῆς λίμνης ἄγουσιν εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν πρὸς νότον, τὴν Γάζαν πρὸς δυσμάς, τὴν Δαμασκὸν πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολικῶς πρὸς τὸν Εὐφράτην ποταμόν.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς λίμνης Γενησαρέτ, ἢ θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος, ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης εἶδε τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρευρισκομένους: «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Οὗτός ἐστι, περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχό-

---

***) Ἐξεφωνήθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, λειτουργούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, κατὰ τὴν διαγενομένην ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.**

μενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν—ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν!

Τὴν δὲ ἐπαύριον ἐστέκετο πάλιν ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης καὶ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του, εἷς ἐκ τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Ἀνδρέας, ἀδελφὸς τοῦ Σίμωνος Πέτρου. Ὁ Ἰωάννης ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει πάλιν: «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Ἤκουσαν τὸν λόγον οἱ δύο μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου, ὧν εἷς ὁ Ἀνδρέας, καὶ παρηκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν, Ὅστις θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας ἐρωτᾷ: Τί ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον: Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε, τοὺς ἀπαντᾷ ὁ Κύριος. Μεταβαίνουν λοιπὸν καὶ βλέπουν τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ μένουν παρ᾽ Αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει ὁ ἕτερος τῶν ἀκολουθησάντων καὶ ἀκουσάντων παρὰ τοῦ Βαπτιστοῦ, ὁ Ἀνδρέας εὑρίσκει πρῶτος τὸν αὐτάδελφον Σίμωνα Πέτρον καὶ προσάγει αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν λέγων: Εὑρήκαμεν, εὑρήκαμεν τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν»! Τὰ ἴα, αἱ ἀνεμῶναι καὶ τὰ κυκλάμινα τῆς Τιβεριάδος ἄφωνοι παρίσταντο μάρτυρες τῶν κοσμοϊστορικῶν τούτων γεγονότων, μάρτυρες τῆς γνωριμίας μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, γνωριμίας ἡ ὁποία ἐπέπρωτο νὰ ἔχῃ ἀνυπολογίστους συνεπείας ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἰδιαιτέρου ἡμῶν τμήματος τοῦ κόσμου!

Κατά τινα παράδοσιν, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, ὁ Πρωτόκλητος, ὀρθῶς ὡς πρῶτος κληθείς, ὡς πρώτιστα πάντων παρὰ τὴν λίμνην προσκληθεὶς εἰς μαθητείαν καὶ ἀκολουθίαν τοῦ Κυρίου, μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τὴν πανοπλίαν τοῦ Πνεύματος ἐνδυσάμενος ἦλθε κηρύττων πρῶτον εἰς Ἀμινσὸν καὶ Τραπεζοῦντα, ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸ ἔτος 34, διὰ νὰ συνεορτάσῃ τὸ Πάσχα μετὰ τῶν ἄλλων Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων. Ἐκεῖθεν ἀπέρχεται εἰς Ἔφεσον καὶ Νίκαιαν, τὰ ἱερὰ τῶν εἰδώλων εἰς ναοὺς Κυρίου μεταποιῶν. Ἐπὶ διετίαν διαμένει ἐν Νικαίᾳ, Νικομηδείᾳ καὶ Χαλκηδόνι, ὁπόθεν παραπλεύσας τὸν Εὔξεινον ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς Ἡράκλειαν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν Ἀμάστριδα, εἰς τὴν Σινώπην, καὶ τὸ δεύτερον εἰς Τραπεζοῦντα καὶ Ἀμινσόν, ἔπειτα εἰς Νεοκαισάρειαν καὶ τὰ Σαμόσατα καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Ἀλανούς, Ἀβασγούς, Ζηκχοὺς καὶ Κιμμέριον Βόσπορον, εἰς τὴν Χερσῶνα, τὸ δεύτερον εἰς Σινώπην καὶ ἐκ Σινώπης τὸ πρῶτον ἐνταῦθα, ἐν Βυζαντίῳ.

Ἡ μέλλουσα αὕτη Βασιλὶς τῶν πόλεων, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, περιβεβλημένη ἐξαισίας φυσικὰς καλλονάς, εἰς τὸ ἀκρότατον νοτιανατολικὸν ἄκρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου τῆς Ρωμαιοκρατουμένης τότε γηραιᾶς

Εὐρώπης, ἄσημος πολίχνη τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ἐπὶ Ζευξίππου ἄρχοντος τοῦ τόπου τούτου, **ἐδέχθη τὴν ἀποστολικὴν τοῦ Ἀνδρέου ἐπίσκεψιν, μεσοῦντος τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος**. Πρὸ τοῦ Ἰσαποστόλου, ὁ Πρωτόκλητος ἀρχίζει νὰ καλλιεργῇ τὸ πνευματικὸν ἔδαφος τῶν κατοίκων, οὕτως ὥστε τὸ βλέμμα καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἰσαποστόλου μεγάλου Αὐτοκράτορος μετὰ τρεῖς αἰῶνας νὰ μεταβάλῃ τὴν ἄσημον πολίχνην εἰς Βασιλίδα τῶν τῶν κατ᾿ ἀνατολὰς πόλεων τῆς αὐτοκρατορίας. Θρόνον κατάλληλον ἐξελέξατο ἡ Πρόνοια, θρόνον βλέποντα καὶ πάντοθεν ὁρατόν, ἐστηριγμένον ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τῆς Εὐρώπης καὶ προσομιλοῦντα τῇ Ἀσιατικῇ ἠπείρῳ, ἐνώπιον τριῶν θαλασσῶν καὶ ἐν μέσῳ ἀδιακόπων θαλασσίων ῥευμάτων, φρουρούντων τὴν ἀσφάλειαν τῆς περιλαλήτου καταστάσης Πόλεως.

Ἐντὸς τῆς μεγάλης Πόλεως ἐγκατέστη καὶ ὁ πνευματικὸς Θρόνος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀνδρέου. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἡ νέα Κιβωτός, ὁ τηλαυγὴς τῆς Πίστεως φάρος, τὸν ὁποῖον τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες δὲν κατώρθωσαν νὰ κλονίσουν, βράχος ἀσάλευτος τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, θρησκευτικὸν Κέντρον ἐξαπλώσεως τοῦ θείου κηρύγματος ἀνὰ πάσας τὰς κατευθύνσεις, ἰδίᾳ πρὸς Βορρᾶν. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐντὸς τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν παρελθόντων δεκαεννέα αἰώνων τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ ἐνεργείας διεξεπεραίωσεν ἔργον μεγάλης ἱστορικῆς σπουδαιότητος. Ὑπῆρξεν εἶδος Κιβωτοῦ σωτηρίας. Καὶ ἡ μὲν τοῦ Νῶε Κιβωτός—παρατηρεῖ ὁ θεῖος Χρυσόστομος—περιέλαβεν ὅλα τὰ εἴδη τῶν ζῴων καὶ οἷα παρέλαβε τοιαῦτα καὶ ἀπέδωσεν εἰς τὴν γῆν μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ἡ δὲ Ἐκκλησία ὡς Πνευματικῆς καὶ ἀνωτέρας φύσεως Κιβωτός, παρέλαβε κόρακας καὶ μετέβαλεν εἰς περιστεράς, παρέλαβε λύκους καὶ μετέβαλεν εἰς ἄκακα ἀρνία! Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐξημερώθησαν ἤθη ἀνθρώπων ἐν ἀγριότητι διατελούντων, λαοί, φυλαὶ καὶ γλῶσσαι ποικίλαι ἐφωτίσθησαν, ἐλούσθησαν τὸ λουτρὸν τῆς παλλιγγενεσίας, ἐνεδύθησαν τὴν πανοπλίαν τοῦ Πνεύματος, ἐξηγιάσθησαν, ἐσώθησαν!

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, προσεκόμισεν εἰς τοὺς περιοίκους ἅπαντα τὰ δῶρα τῆς θείας Χάριτος καὶ ἐγένετο ἀξία τοῦ τίτλου τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς γεννήσασα πνευματικὰ τέκνα ἑκατομμυρίου ἀριθμοῦ, πνευματικὰς θυγατέρας Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι συνεχίζουν τὸ ἀποστολικὸν ἔργον ἐν πίστει καὶ ἐν ἀγάπῃ, ἐν μακροθυμίᾳ καὶ ὑπομονῇ, ἐν διωγμῷ ἔστιν ὅτε καὶ ταλαιπωρίαι. Ὑπὸ τὴν τέφραν τοῦ ἡμιφωτίστου παρελθόντος διεφυλάξαμεν τὰ ζώπυρα τῆς Πίστεως καὶ τῶν Γραμμάτων. Ἐθερμάνθησαν διὰ τῆς Χάριτος μυριάδες καρδιῶν καὶ ἐφωτίσθησαν διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων χι-

λιάδες λογίων. Ἀντέστη ἡ Νέα Ρώμη κατὰ τῆς πνευματικῆς ὑποδουλώσεως τῆς Παλαιᾶς. Διέσωσε τὴν Ὀρθοδοξίαν κατὰ ποικίλων σχισματικῶν καὶ αἱρετικῶν, ἀγωνισαμένη ἀνδρείως ἐναντίον διαφόρων ἐχθρῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἀληθείας. Ὡς ὄρνις ὑπὸ τὰς ἑαυτῆς πτέρυγας συνήγαγε τὰ νεοσσία ἑαυτῆς, ὁσάκις εἰς τὸν ὁρίζοντα ἐνεφανίζοντο γῦπες καὶ ἱέρακες. Ἐξεδίωξε τὸν ἄγριον μονιὸν εἰσβάλλοντα εἰς τὴν ἄμπελον, ποσὶ δὲ καὶ ὀδοῦσιν, ἀποσκοποῦντα εἰς καταστροφὴν αὐτῆς.

* * *

Σῴζοι ὁ Κύριος τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου καὶ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, τοῦ ἱδρυτοῦ Αὐτῆς!

Σῴζει δὲ αὐτὴν ὁ Κύριος διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος. Διότι πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀποστόλους, Προφήτας, Διδασκάλους, Δυνάμεις, χαρίσματα ἰαμάτων ψυχικῶν καὶ σωματικῶν, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν, ἑρμηνείας τῶν μυστηρίων. Ἐνισχύει τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληρώνει τὰς ἀνθρωπίνους ἐλλείψεις. Ἐνισχύει τὴν γλῶσσαν τῶν λαλούντων καὶ ἐν ἐκκλησίαις εὐλογούντων τὸν Θεόν. Πάντοτε ἑκάστῳ τὸ προσῆκον χορηγεῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Βρύει προφητείας, ἱερέας καὶ ἀρχιερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν διδάσκει, σοφίαν οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τούτων τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς Κύριος πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν. Ἀμήν.

ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΕΙΣ μέχρι τοῦδε ἐκδόσεις τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὑπὸ τῶν Montacutius (1651), Βαλέττα (1864) καὶ Migne (1900), ἀναφέρονται δύο μόνον ἐπιστολαὶ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Βασίλειον. Ἀμφότερα ἐγράφησαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς φυλακὴν παραμονῆς τοῦ Φωτίου, μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας του. Εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν (ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς μία ἐκ τῶν ὡραιοτέρων ἐπιστολῶν τῆς Βυζαντινῆς γραμματείας) ὁ Φώτιος διαμαρτύρεται πρὸς τὸν Βασίλειον διὰ τοὺς αὐστηροὺς περιορισμοὺς ὑπὸ τοὺς ὁποίους τελεῖ εἰς τὸ ἀπομονωτήριόν του, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὸν εὐχαριστεῖ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν αὐτῶν. Χρονολογίαι τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν εἶναι τὸ 868 διὰ τὴν πρώτην καὶ 868—870 διὰ τὴν δευτέραν.

Πλὴν τῶν δύο ὅμως αὐτῶν ἐπιστολῶν ὑπάρχει καὶ τρίτη, μέχρι τοῦδε λανθάνουσα: Πρόκειται περὶ τῆς «ἀπορίας» ὑπ᾽ ἀριθμὸν 119 εἰς τὰ «Ἀμφιλόχεια» κατὰ τὴν ἀρίθμησιν τῆς ἐκδόσεως εἰς Migne. Ἡ «ἀπορία» αὕτη εἰς τοὺς κώδικας, τοὺς περιέχοντας τὰ «Ἀμφιλόχεια», φέρεται ἄνευ ὀνόματος ἀποδέκτου, εἰς τὸν ἐξαιρετικῶς ὅμως ἐνδιαφέροντα κώδικα 684 τῆς μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἰς τὴν σελίδα 577, περιλαμβάνεται ὡς 248η ἐπιστολὴ καὶ φέρει τὸν τίτλον: «Τῷ φιλοχρίστῳ καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ Βασιλείῳ ἀρξαμένῳ γράφειν καὶ ἀποριῶν τινων ἐπιζητήσαντι λύσεις». Καθ᾽ ὅσον γνωρίζω, μόνος ὁ Παπαδόπουλος Κεραμεὺς εἰς τὴν Ρωσσικὴν ἔκδοσιν διαφόρων ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Φωτίου, ἐν Πετρουπόλει 1896 σελ. 1, ὑποσ. 1, ἐσημείωσε τὴν ἐνδιαφέρουσαν αὐτὴν εἴδησιν εἰς τὸν κώδικα 684 τῆς μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἡ παρουσία τοῦ ἰδίου κειμένου καὶ εἰς τὰ «Ἀμφιλόχεια» καὶ εἰς τὰς «Ἐπιστολὰς» δὲν παρουσιάζει πρόβλημα. Ὁ Φώτιος συνήθιζε νὰ ἀπαντᾷ εἰς θεολογικὰς ἀπορίας φίλων του ὑπὸ μορφὴν ἐπιστολῶν, οὕτω δὲ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ κείμενον, κατὰ μὲν τὸ περιεχόμενόν του, ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὰ «Ἀμφιλόχεια», κατὰ δὲ τὴν μορφήν του εἰς τὰς «Ἐπι-

στολάς». Εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἐκδόσεις τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου ὑπάρχουν 70 τοιαῦται περιπτώσεις, ἄλλαι δὲ 9 προκύπτουν ἐκ τοῦ κώδικος 684 Ἰβήρων. Κατὰ ταῦτα μὲν οὐδεμία δυσκολία ὑπάρχει νὰ ἀποδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀπορία 119 τῶν «Ἀμφιλοχείων» εἶναι καὶ ἐπιστολή. Ἐξεταστέον ὅμως ἂν ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἐνισχύεται ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν κώδικα Ἰβήρων.

Ἐπ᾽ αὐτοῦ, νομίζω, τὸ κείμενον εἶναι σαφές: Ἀποδέκτης εἶναι πρόσωπον μεγάλης πολιτικῆς ἰσχύος καὶ δραστηριότητος: «Ἡ καλή σου περὶ τὰ οὕτω σοφὰ καὶ θεῖα μαθήματα φιλοπονία καὶ σπουδή, οὐκ ἐμὲ μόνον πρὸς ἐπιστροφὴν αὐτῆς διανίστησιν... Μάλιστά γε ὅτι καὶ τοσαύτας φροντίδας ἐγκεχειρισμένος οὐκ ἐνδίδως, οἷς καθ᾽ ἑκάστην προνοούμενος ἐπαγρυπνεῖς, οὐδὲ πρὸς τὴν τῶν πόνων ἄνεσιν καὶ ψυχαγωγίαν ἀφορᾷς, ἀλλὰ καὶ ἐπέκεινα τοὺς λογισμοὺς εἰς τὸ δραστήριόν τε καὶ τὸ τῇ πατρίδι συνοῖσον ἀντιστρέφεις». Πρβλ. καὶ ὀλίγον κατωτέρω: «Ἐν πολιτείᾳ ὁρᾶν φιλοσοφίαν χορεύουσαν». Ἐνδελεχὴς δὲ μελέτη τοῦ κειμένου δεικνύει ὅτι καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Φωτίου κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν φυλακήν, ὅτε ὅμως πλέον ὁ Βασίλειος κατόπιν τῆς ἀποτυχίας τῆς πολιτικῆς του πρὸς τὴν Δύσιν ἤρχισε νὰ διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὸν Φώτιον. Ὅτι ὁ Φώτιος εὑρίσκεται μακρὰν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ δὴ εἰς ἀπομόνωσιν, εἶναι νομίζω σαφές: «Καὶ μακαρίζω τοὺς ὁρῶντας ἐπὶ σοὶ ταῦτα καὶ ἀκούοντας. Καὶ τότε λαμβάνω συναίσθησιν τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπηρείας καὶ οἵου με καλοῦ καὶ ἡδίστου θεάματος ὁ φθόνος ἐστέρησεν». Ὅπως δὲ λέγει συνεχίζων, ἦτο ἐπὶ πλέον καὶ ἀσθενής, ὅτε ἔλαβε τὴν ἀπορίαν τοῦ Βασιλείου: «Ἐμὲ μέν, ὅτε τὸ γράμμα ἧκεν, νόσος ἐμάστιζε χαλεπή». Χρονολογικῶς εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἡ ἀπαντῶσα εἰς θεολογικοῦ χαρακτῆρος ἀπορίαν τοῦ Βασιλείου, δέον νὰ ἔχῃ γραφῇ πρὸ τῆς ἐπανόδου βεβαίως τοῦ Φωτίου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον (877), κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του ἐκτὸς τῆς Πόλεως (ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ὑπερορίας τὸ 875), ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν τῶν διαπραγματεύσεων τοῦ Βασιλείου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως καὶ συνεπῶς ὅτε πλέον ὁ Αὐτοκράτωρ ἤρχισε νὰ ἀποβλέπῃ μετὰ συμπαθείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Φώτιον. Πιθανωτέρα, κατὰ ταῦτα, χρονολόγησις εἶναι ὀλίγον πρὸ τοῦ 875, ἐνδεχομένως 874. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Φώτιον, ζητῶν τὴν ἑρμηνείαν τῆς φράσεως «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε» ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην 1, 18. Ὁ Φώτιος ἀπαντᾷ ἀναφέρων τὰς ἀπόψεις τῶν Διονυσίου, Ἀθανασίου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ-

φράζων ταυτοχρόνως ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν τὴν χαράν του διὰ τὰς πνευματικὰς αὐτὰς ἀναζητήσεις τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀφ᾽ ἑτέρου ὅμως καὶ τὴν λύπην του διότι «ἡ ἐπήρεια καὶ ὁ φθόνος τῶν ἐχθρῶν» δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ εὑρίσκεται πλησίον τοῦ Αὐτοκράτορος, ὥστε νὰ παρακολουθήσῃ οὕτως ἐκ τοῦ ἐγγὺς τὸν φιλοσοφοῦντα ἡγεμόνα.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Ἐπειδὴ ἡ εἰς Migne, Pa rologia Graeca, 101, 1901, στ. 696—701 ἔκδοσις τοῦ ὡς ἄνω κειμένου ἐγένετο ἀτελῶς καὶ ἄνευ γνώσεως τοῦ κώδικος Ἰβήρων 684, παραθέτω ἐδῶ πίνακα τῶν διαφορετικῶν γραφῶν. Προηγεῖται ἡ γραφὴ τοῦ Migne, ἀκολουθεῖ ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος Ἰβήρων, ὅπου δὲ εἶναι δύο ἀριθμοί, ὁ μὲν πρῶτος δηλοῖ τὴν στήλην καὶ ὁ δεύτερος τὸν στίχον τῆς ἐκδόσεως Migne. Ὅπου εἶναι εἷς μόνος ἀριθμός, οὗτος δηλοῖ μόνον τὸν στίχον 696, 2 ἐμί : ἐμέ. 10 ἀναφορᾶς : ἀφορᾶς. 23 φῦλον : φύλλον. 697,8 ὅτι τὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ : ὅτι τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ. 11 τῷ μέτρῳ : τῷ μέτρῳ τῆς ἀνθρωπίνης. 22 αὐτόθεν : ἐκεῖθεν. 700,10 κιρνῶν : κιρνῶντα. 16 οἶδα Γρηγόριον οὐδ᾽ αὖ Γρηγόριον. 701,1 κατὰ τὴν ἰδέαν : κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν. 5 τυχοῦσιν : δυστυχοῦσιν.

ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

λ΄

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ». *)

Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «πρὸς Κορινθίους ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Στεφανᾶ καὶ Φουρτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ καὶ Τιμοθέου».

φ. 88α—89α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Κορινθίους Β΄ Ἐπιστολῆς».

Ἐν τῇ ἄνω ᾤα τοῦ φύλλου 88α: «Νικήτα χαρτοφύλακος τοῦ Νικαέως, κατὰ ποίους καιροὺς καὶ διὰ ποῖα αἰτιάματα ἐσχίσθη ἀφ᾽ ἡμῶν ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία». Κάτωθεν δὲ καὶ ἐν τοῖς περιθωρίοις δίδεται ἡ ἐξήγησις.

φ. 89β—107α: «Πρὸς Κορινθίους Β΄ Ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «Πρὸς Κορινθίους Β΄ ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ».

φ. 107α – 107β: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῆς».

φ. 108α—116α: «Πρὸς Γαλάτας».

Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ χειρός: «Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης».

***) (Συνέχεια ἐκ τῆς 439ης σελίδος τοῦ ΚΕ΄ τόμου, ἔτ. 1950).**

φ. 116β ὡς φαίνεται τὸ φ. ἐν ἀρχῇ ἦτο κενόν, ἀκολούθως δι᾽ ἑτέρας γραφῆς ἐγράφη δι᾽ ὑποξάνθου μελάνης γράμμα πατριαρχικόν, ἄσχετον πρὸς τὸ θέμα τοῦ κώδικος, συνεχιζόμενον εἰς τὴν ᾤα τοῦ φ. 117 καὶ 118, λίαν δυσανάγνωστον.

φ. 117α—118α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς».

φ. 118β—130α: «Πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης διὰ Τυχικοῦ».

φ. 130α: Ἐν τῇ ᾤᾳ ὡς καὶ ἐν τοῖς περιθωρίοις τοῦ ἀκολούθου φύλλου δι᾽ ἑτέρας γραφῆς: «Ἡ Λατινικὴ λειτουργία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἑρμηνευθεῖσα ἐκ τῆς Ρωμαίας ἀρτίως εἰς τὴν Ἑλληνικήν».

φ. 130β—131α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Φιλιππισίους Ἐπιστολῆς».

φ. 131β—138: «Πρὸς Φιλιππησίους».

Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς: «Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης δι᾽ Ἐπαφροδίτου».

φ. 139α: Τὸ φ. κενὸν κατ᾽ ἀρχάς, ἐγράφη ἀκολούθως δι᾽ ἑτέρας δυσαναγνώστου γραφῆς ἥτις συνεχίζεται ἐν τῇ ᾤᾳ τοῦ φ. 139β—140 καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ φ. 140 β΄, ὄντος ἀρχικῶς κενοῦ.

φ. 139β—140α: «Ὑπόθεσις πρὸς Κολασσαεῖς».

φ. 141α—148α: «Πρὸς Κολασσαεῖς».

Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «Πρὸς Κολασσαεῖς ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὀνησίμου».

φ. 148β τὸ φ. ἀρχικῶς κενὸν ἐγράφη δι᾽ ἑτέρας χειρός.

φ. 149α—150β Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ: «Τοῦ Τορνίκη Κὺρ Δημητρίου εἰς τὸν ἁγιώτατον Πάππαν Ρώμης ὡς ἐκπροσώπου τοῦ βασιλέως κ.τ.λ. . .».

φ. 149α—150α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς».

φ. 150β—157α: «Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄ Ἐπιστολῆς».

φ. 157β Τὸ φ. ἀρχικῶς κενόν, ἀκολούθως ἐγράφη δι᾿ ἄλλης γραφῆς δυσαναγνώστου: «Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ τοῦ φ. 157β. Τοῦ αὐτοῦ κυρίου Δημητρίου τοῦ Τορνίκη εἰς τὸν Πάππαν Ρώμης ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Πατριάρχου». Συνέχεια τοῦ ὡς ἄνω μέχρι τῆς ᾤας καὶ τῶν περιθωρίων φ. 158α.

φ. 158α—159α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β΄ Ἐπιστολῆς».

φ. 159β—163α: «Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β΄ Ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β΄ ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν», νεωτέρα δὲ χεὶρ ἄνωθεν τῆς λέξεως Ἀθηνῶν «ἀπὸ Ρώμης». Ἐν τῇ ᾤᾳ τῶν φ. 163β—167α δι᾿ ἄλλης χειρὸς καὶ δι᾿ ὑποξάνθου μελάνης ἀντίγραφον πατριαρχικοῦ γράμματος, λίαν δυσανάγνωστον.

φ. 163β—164β: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολῆς».

φ. 165α—173α: «Πρὸς Τιμόθεον Α΄ ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ χειρός: «Πρὸς Τιμόθεον Α΄ ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας».

φ. 173α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Τιμόθεον Β΄ ἐπιστολῆς».

φ. 174 Ἐκτὸς τοῦ ἄνω καὶ ἐξωτερικοῦ περιθωρίου τὸ φ. διὰ βεβήλου χειρὸς ἀπεκόπη.

φ. 174β Θὰ ἤρχιζεν, ἡ ἐπιστολὴ πρὸς Τιμόθεον Β΄ (174β – 180β). Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ χειρός: «Ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης ὅτε ἐκ β΄ παρέστη. Παῦλος τῷ Καίσαρος Ρώμης Νέρωνι».

φ. 181α—181β: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Τίτον Ἐπιστολῆς».

φ. 182—185β: «Πρὸς Τίτον Ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ χειρός: «Ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας».

φ. 186α: «Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολῆς».

φ. 186β—188α: «Πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή». Ἐν τέλει τῆς ἐπι-

στολῆς διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς καὶ χειρὸς «ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης διὰ Ὀνησίμου».

φ. 188β: ἀρχικῶς κενὸν ἐγράφη, ἀκολούθως διὰ νεωτέρας χειρός: «Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τῆς Αἰγύπτου περὶ τοῦ Μελχισεδέκ».

φ. 189α—189β: «Ὑπόθεσις πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς».

φ. 190α—214β: «Πρὸς Ἑβραίους». Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ γραφῆς: «Πρὸς Ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου».

φ. 215α—215: «Ἑρμηνεία τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἣν ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ἑόρακεν κυρίῳ μου ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας».

(34) [57]) ΑΡΙΘΜ. 35

Ὀνομασία

«Μηναῖον Αὐγούστου».

Ἐποχή

ΙΤΣ′ αἰῶνος (1511).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,29×0,22. φ. 102. Σελίδες δίστηλοι. Στίχοι σελ. 25.
Δέσιμον ἁπλοῦν. Γραφὴ ἐπιμεμελημένη.
Τὰ κεφαλαῖα γράμματα τῶν τίτλων εἶναι διὰ χρυσῆς μελάνης.

[57]) Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 34 χειρόγραφον τῆς ἱ. μονῆς τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης δὲν εὑρίσκεται σήμερον ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ. Ἀναφέρεται ὡς ἀπολεσθὲν ὑπὸ τοῦ ἀειμν. Μητρ. πρῴην Παραμυθίας Ἀθηναγόρου: «Ἀτυχῶς τὸν κώδικα τοῦτον οὐχ εὕρομεν ἐν τῇ Μονῇ» (Ἐπετηρ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν, τόμ. Ι, σελ. 276). Κατὰ τὸν Ξ. Μογὲ φέρει τὸν τίτλον: «Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος λόγοι λ» καὶ φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1875 συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντος προχείρου καταλόγου τῶν βιβλίων τῆς ἱ. Μονῆς. (Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴ Σχολὴ Ξ. Μογὲ 1875, σ. 162). Κατὰ τὸν Jos. Boyens ὁ κῶδιξ ἦτο ἐκ μεμβράνης καὶ περιεῖχε φ. 243 (Catalogus codicum Hagiographicorum Graecorum bibliothecae monasterii deipare in chalce insula: Anal. Bollandiana t. XX, p. 59).

Περιεχόμενον

Ὁ Κῶδιξ ἐν ἀρχῇ ἐλλιπής.

Ἀξιοσημείωτον ἐν τῷ κώδικι τούτῳ εἶναι τὸ ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῆς Θεοτόκου γίνεται εἰς τὰς 28 καὶ οὐχὶ εἰς τὰς 23 Αὐγούστου. Ὡς κατοχύρωσις τούτου φέρεται ἡ ἐν τῷ φ. 82α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως σημείωσις: **«οὕτω γὰρ παρελάβομεν τανῦν ἐκ τῶν εὐαγῶν μονῶν τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων».** Ἐν τῷ φ. 102α ὑπάρχει ἑτέρα σημείωσις τοῦ γραφέως «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Παφνουτίου θύτου μοναχοῦ τάλανος Παφλαγῶνος: —ἐπὶ ἔτος ζιθ [58] (=7019=1511) ἰνδικτιῶνος ιδ μηνὶ Μαρτ(ίῳ) ιδ΄ ἡμέρᾳ Παρασκευῇ».

(35) ΑΡΙΘΜ. 36

Ὀνομασία

«Βιβλίον κατὰ Λατίνων» [59].

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,30×22.5 φ. 131. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Σελίδες μονόστηλοι. Γραφὴ διάφορος.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ὑπερύθρου ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ περιλαμβάνει 1ον) «Περὶ τῆς Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις ἀποκατέστησε Φώτιον τὸν Ἁγιώτατον Πατριάρχην εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως καὶ διέλυσε καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν δύο ἐκκλησιῶν τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης (φ. 1α—8β).

2ον) «Νείλου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (Καβάσιλλα) λόγος ἀποδεικνὺς μὴ ἄλλο τι τὸ τῆς διαστάσεως τῆς Λατίνων Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν μέχρι τοῦ παρόντος αἴτιον εἶναι ἢ τὸ μὴ βούλεσθαι τοῦ ἀμφισβητουμένου διάγνωσιν ἐπιτρέψαι· ἀλλ᾽ αὐτὸν μόνον διδάσκαλον ἐθέλειν τοῦ ζητουμένου καθέζεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους ἐν μαθητοῦ μοίρᾳ ὑπακούοντας ἔχειν. Καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀλλότριον τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατερικῶν καὶ νόμων καὶ πράξεων» [60] (φ. 9—10β).

---

[58]) Ὁ Μητρ. πρ. Παραμυθίας Ἀθηναγόρας λελανθασμένως ἀνέγνωσε ,ιζπ΄ (Ἐπ. Ἑταιρ. Βυζ. Σπουδῶν, τόμ. Ι. σ. 277).

[59]) Ἡ ὀνομασία αὕτη εἶναι γεγραμμένη διὰ νεωτέρας χειρός.

[60]) Πρβλ. Πατρ. Migne, τόμ. 149, στήλ. 684—729.

3ον) Τοῦ αὐτοῦ Νείλου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ἀπάντησις πρὸς Λατίνους περὶ τῆς τοῦ Πάππα ἀρχῆς «Φασὶν οἱ Λατῖνοι τὸν μακάριον Πέτρον, Κορυφαῖον παρὰ τοῦ Κυρίου καταστάντα τῆς ἱερᾶς δωδεκάδος» (φ. 10β—15α).

4ον) Τοῦ αὐτοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ἀπάντησις σαφής τε καὶ σύντομος πρὸς Λατίνους, ὥσπερ ἐγχειρίδιόν τι προκείμενον τοῖς βουλομένοις ἀγωνίζεσθαι πρὸς ἐκείνους» (φ. 16α—69β).

5ον) «Λόγος Λατίνων, ἐξ ὧν οἴονται δεικνύναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον καὶ προτάσεις ὅμοιαι αὐτῶν δι' ὧν συνάγειν οἴονται τοῦτο: — καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου—».

«Λόγοι τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρὸς λύσιν καὶ ἀνατροπὴν τῶν εἰρημένων. Σαφέστατα καὶ διαρρήδην διὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν διδασκάλων τῆς πίστεως καὶ τῶν οὐκουμενικῶν Συνόδων» (φ. 69β—128α).

6ον) «† Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς μόνον, ἀπὸ τοῦ στ΄ καὶ τελευταίου μέχρι τέλους αὐτοῦ συγγραφεὶς παρὰ τοῦ λογιωτάτου καὶ σοφωτάτου διδασκάλου κὺρ Ἰωσὴφ τοῦ ἐν θαυμαστῷ ὄρει» (φ. 128α—131β)).

Ἐν τῷ φ. 131β διὰ νεωτέρας χειρὸς ὑπάρχει σημείωσις:

ϙψδ΄ Ἰανουαρ. ιστ΄.

«Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς παμμακαρίστου τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη καὶ ὅποιος τὸ εὐγάλη ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήριον ἢ τὸ τύχῃ ἔξω τοῦ μοναστηρίου τούτου, καὶ δὲν τὸ στείλῃ πάραυτα εἰς αὐτὸν ἢ εὐγάλῃ κανένα φύλλον ἀπὸ μέσα, (ἔχει δὲ φύλλα ἑκατοντριάκοντα καὶ ἓν ὅλον), νὰ εἶναι ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώτητος, ἀμήν».

«† Μέμνησθε πάντες Ἱεροθέου Σίδης».

(36) ΑΡΙΘΜ. 37

Ὀνομασία

«Συναξάριον Σεπτεμβρίου—Φεβρουαρίου».

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,28×0,21,5 φ. 245.

Στίχοι σελ. 29 διὰ νεωτέρας γραφῆς.

» » 32 διὰ παλαιᾶς γραφῆς.

Ἡ νέα γραφὴ δίστηλος. Ἡ παλαιὰ γραφὴ μονόστηλος.

Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Συναξάριον ἑξαμηνιαῖον ἀπὸ Σεπτεμβρίου—Φεβρουαρίου.

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἔχει ἀνὰ δύο φύλλα ἐκ μεμβράνης περιέχοντα ἑρμηνείαν εὐαγγελικῶν περικοπῶν. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἀνεπληρώθησαν δι' ἄλλης χειρὸς καὶ ἐπὶ ἄλλου χάρτου.

Ἐν τῇ ᾤᾳ τοῦ φ. 3β διὰ νεωτέρας γραφῆς: «† τὸ παρὸν ἑξαμηνιαῖον συναξάριον ὑπάρχει τοῦ μοναστηρίου τῆς Χάλκης».

(37) ΑΡΙΘΜ. 38

Ὀνομασία

«Βίβλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ περιέχουσα τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τοῦ Τριωδίου ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ἕως τῆς ἁγίας Κυριακῆς».

Ἐποχὴ

ΙΔ' αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,31×22 φ. 226. Στίχοι σελ. 28.

Σελ. δίστηλοι. Διατήρησις σχεδὸν καλή. Κῶδιξ σητόβρωτος.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἐλλιπής. Τὸ τέλος φθάνει μέχρι τῶν ὡρῶν τῆς Μ. Παρασκευῆς. Ἐν τῇ ᾤᾳ τοῦ φ. 222α ὑπάρχει ἰδιόχειρος ἐν μονογραφίᾳ ὑπογραφή: **«Χριστόδουλος ἱερεύς»**.

(38) ΑΡΙΘΜ. 39

Ὀνομασία

Τριῴδιον.

Ἐποχὴ

ΙΔ΄ αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. βομβὺκ 0,29×0,21 φ. 316. Στίχοι σελ. 34. Σελίδες ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τοῦ φ. 244β δίστηλοι, ἀπὸ τοῦ φ. 245α—288β μονόστηλοι καὶ ἀπὸ τοῦ φ. 290 μέχρι τέλους δίστηλοι. Γραφὴ καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστος. Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθρωποῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν. Κῶδιξ πολύτιμος.

Περιεχόμενον

Ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει. Τὸ σῳζόμενον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ θεοτοκίου τῆς γ΄ ᾠδῆς τοῦ κανόνος τῆς κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου. Ἐν τῇ ὤᾳ τοῦ φ. 2α διὰ νεωτάτης γραφῆς: «Τριώδιον τῆς Παναγίας τῆς ἐν νήσῳ Χάλκης».

Παραβληθὲν τῷ ἐντύπῳ εὕρηται κατὰ πάντα σχεδὸν σύμφωνον. Τῇ κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας προστίθεται καὶ δεύτερος κανὼν Μεθοδίου Πατριάρχου, ἦχος πλ. β΄ ἀρχόμενος: «χαριστήριον ᾠδήν».

Ἐν τῷ φ. 63α—71β «συνοδικὸν τῇ κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας» [61]).

---

[61]) Τὸ Συνοδικὸν τοῦτο εἶναι ἀγνώστου Ἐπισκοπῆς τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, συντεταγμένον προφανῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Ἀντίγραφον τούτου ἐξεδόθη, κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1937, ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου (ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΙΓ΄ τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἐν Ἀθήναις 1937) παραβληθὲν μετὰ συνοδικοῦ χειρογράφου τῆς μονῆς Λαύρας. Ἐν αὐτῷ γίνεται μνεία τοπικῶν ἁγίων τῆς Ἑλλάδος, 23 Μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν καὶ 13 Ἐπισκόπων ἀγνώστου Ἐπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Πρῶτος μνημονεύεται ἐν αὐτῷ Μητρ. Ἀθηνῶν Σάββας († 914) καὶ τελευταῖος ὁ μετὰ τὸν Ἁγιοθεοδωρίτην Νικόλαον (1166—1175), Ἀθηνῶν Ἰωάννης.

Ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ «Συνοδικοῦ» καταφαίνεται σπουδαία διαφορὰ

Ἐν αὐτῷ ἐλλείπει ὁ χαριστήριος κανὼν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Ἄρχεται, διὰ προοιμίου: «Ἐποφειλομένη πρὸς Θ(εὸ)ν ἐτήσιος εὐχαριστία, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπελαύομεν τὴν τοῦ Θ(εο)ῦ ἐκκλησίαν σὺν ἀποδείξει τὸν τῆς εὐσεβείας δογμάτων καὶ καταστροφῇ τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων».

φ. 71α—72β «στιχηρὸν ψαλλόμενον διδομένου τοῦ ἀντιδώρου ἰω(άννου) τοῦ δαμασκηνοῦ καὶ ποιητοῦ πρὸς μανιχαίους».

φ. 72β—151β ἀκολουθεῖ ἡ συνήθης ἀκολουθία τοῦ Τριωδίου.

φ. 151β—157—Οἱ οἶκοι τῆς Θεοτόκου—εἰς Γ' στάσεις ὧν ἡ Α' ἀποτελεῖται ἐξ 29 στροφῶν, ἡ Β' ἐξ 27 καὶ ἡ Γ' ἐξ 23, προτασσομένου πρὸ ἑκάστης στροφῆς καὶ ἑνὸς στίχου τοῦ Ἀμώμου.

Ἀπὸ τοῦ φ. 245 ἀκολουθοῦν οἱ κάτωθι λόγοι, ὧν αἱ ἐπικεφαλίδες δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων.

(Συνεχίζεται)

αὐτοῦ πρὸς τὰ λοιπὰ γνωστὰ Συνοδικά. Μνημονεύονται ἐν αὐτῷ ὀνόματα αἱρετικῶν, παραλειπόμενα ἐν ἄλλοις «Συνοδικοῖς», ἀναγράφονται νέα ὀνόματα Ἀρχιερέων Ἀθηνῶν μὴ ὑπάρχοντα ἀλλαχοῦ. Τοιαῦτα ὀνόματα εἶναι ὁ μετὰ τὸν Θεοδήγιον (ι' αἰών). Ὑπάτιος καὶ Γερμανός, μετὰ τὸν Ἰωάννην Ε' Βλαχερνίτην Σύγκελλον (1007) Γρηγόριος, Νικήτας καὶ Θεοδόσιος, μετὰ τὸν Λέων β' Σύγκελλον († 1069) Ἰωάννης, μετὰ τὸν Νικήταν Κούρδην († 1103) Ἐπιφάνιος, μετὰ τὸν Νικηφόρον (1121) Λέων καὶ τέλος μετὰ τὸν Νικόλαον α' Ἁγιοθεωρίτην (sic) ὁ Ἰωάννης, [πρβλ. Θεολογία ΙΣΤ' σ. 184]. Ἀνάλυσιν τῆς ἐργασίας ταύτης βλ. ἄρθρον τοῦ σεβαστοῦ V. Grumel ὑπὸ τὸν τίτλον «Remarques sur le cynodicon d'une Eglise de Grèce» (Revue des Etudes Byzantines tom. VI. pag. 67—73. 1948) Βλ. καὶ Συνοδικὸν ἐν χειρογράφῳ Ἁγ. Τριάδος ὑπ' ἀρ. 34. Περὶ Συνοδικοῦ βλ. καὶ «Émile Legrand: Notice Biographique sur Jean et Théodose Zygomalas σ. 248. Ὡσαύτως Συνοδικὸν 12 αἰῶνος, κῶδιξ Λαύρας 257 (Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας) φ. 368—380. Βλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκη: Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, τόμ. Β', σ. 383.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ.

Αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστουγέννων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Χειροτονία τοῦ Πανοσ. Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν ἐπιβαλλούσῃ κατανυκτικότητι καὶ εὐπρεπείᾳ πολλῇ ἐτελέσθησαν καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις αἱ ἱ. Ἀκολουθίαι τῶν Χριστουγέννων, εἰς ἃς ἀθρόως προσῆλθεν τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσ. Πατριαρχικῷ Ναῷ, κατά τε τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς παραμονῆς, μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Αὐθημερὸν δὲ καὶ ἀπὸ ὄρθρου βαθέος ἐγένετο ἡ εἰθισμένη ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία, καθ' ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔσχε συλλειτουργοὺς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας, Αἴνου κ. Γερμανόν, Προικοννήσου κ. Φιλόθεον, Κυδωνιῶν κ. Ἀγαθάγγελον, Περγάμου κ. Ἀδαμάντιον, Χαλδίας κ. Κύριλλον καὶ Σάρδεων κ. Μάξιμον.

Κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ταύτην Λειτουργίαν ἐτελέσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσ. Διακόνου κ. Ἰακώβου Παπαϊωάννου, ὅστις ἀνέγνω, κατὰ τὴν τάξιν, ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τεύχους δημοσιευομένην Πατριαρχικὴν ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ Ἀπόδειξιν.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι οἱ ἐκ τῶν Ὀφφικιάλων τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ἄρχοντες Μ. Λογοθέτης κ. Κ. Γκιώκας, Μ. Χαρτοφύλαξ κ. Ἀ. Μόσχος, Βουλευτὴς Σταμπούλ, καὶ Μ. Ρεφερενδάριος κ. Γ. Χόλλεμπαχ, ὡς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς ἐνταῦθα ὁμογενοῦς κοινωνίας.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατὰ τὸν παρόντα μῆνα Δεκέμβριον ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσ. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τοὺς Ἑσπερινοὺς τῶν Σαββάτων τῆς 3ης καὶ 10ης τ. μ., ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μεγάλων Ὡρῶν τῆς Παρασκευῆς 22ας τ. μ.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν, εὐλαβεῖ προσκλήσει τῶν οἰκείων ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν, εἰς τοὺς κάτωθι ἱ. Ναοὺς τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς:

— Τῇ 5ῃ τ. μ., κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ἐν τῷ πανηγυρίζοντι ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ.

— Τῇ 6ῃ τ. μ. ἐν τῷ πανηγυρί-

ζοντι ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Τζιβαλίου, κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῇ 10ῃ τ. μ., κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Νεοχωρίου.

— Τῇ 17ῃ τ. μ., κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἐν τῷ ἱ. Ναῷ Εὐαγγελιστρίας προπόδων Ταταούλων.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, παραστᾶσαν κατὰ τὰς πρὸς τιμὴν Αὐτῆς ἐπακολουθησάσας δεξιώσεις ἐν ταῖς κοινοτικαῖς αἰθούσαις τῶν ὑποδοχῶν, προσεφώνησαν οἵ τε Ἀρχιερατικῶς ἢ Ἱερατικῶς Προϊστάμενοι καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν ἑκασταχοῦ Ἐφοροεπιτροπῶν τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκφράσαντες τὴν πολλὴν αὐτῶν χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ γενομένῃ Πατριαρχικῇ ἐπισκέψει καὶ ἀναλύσαντες τὸ ἐν ἑκάστῃ Κοινότητι συντελούμενον ἔργον ἀνασυγκροτήσεως καὶ προόδου καὶ ἐπεκαλέσθησαν τὰς πρὸς ἱκάνωσιν καὶ ἐνίσχυσιν Πατριαρχικὰς εὐλογίας.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὐχαρίστησε διὰ τὰ ἐπιδειχθέντα Αὐτῇ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, αἰσθήματα εὐλαβείας καὶ τιμῆς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἄνωθι Κοινοτήτων, ἐπῄνεσε τὸν ζῆλον καὶ τὰς ἐνδελεχεῖς προσπαθείας τῶν κοινοτικῶν λειτουργῶν, διατελούντων ὑπὸ τὴν ἔμφρονα ἡγεσίαν τῶν Ἀρχιερατικῶς ἢ Ἱερατικῶς Προϊσταμένων, πρὸς βελτίωσιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων καὶ ἐν τέλει ἐπεκαλέσθη τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου ἐπὶ πάντας τοὺς εὐλαβεῖς Χριστιανοὺς τῶν εἰρημένων Κοινοτήτων.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης εἰς τὰ Νοσοκομεῖα Βαλουκλῆ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατόπιν εὐλαβοῦς προσκλήσεως, μετέβη μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 17ης τ. μ. καὶ ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τῶν νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Βοηθείας τῶν Ἀπόρων Νοσηλευομένων καὶ Γηροκομουμένων τῶν Νοσοκείων Βαλουκλῆ ἐπισκευασθέντων τμημάτων τῶν Νοσοκομείων.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὑπεδέχθησαν ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐφορίας καὶ τοῦ εἰρημένου Συνδέσμου, ὡς καὶ ὁ Διευθυντής, ἰατρὸς κ. Ἐ. Δανιηλίδης μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Νοσοκομείων. Προσεφώνησαν Αὐτὴν ὁ κ. Στ. Χατζηχρήστου, ἀρχιτέκτων, ἀπὸ μέρους τῆς Ἐφορίας τῶν Νοσοκομείων, καὶ ὁ κ. Χρ. Σαρῆς ἀπὸ μέρους τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ προαναφερθέντος Συνδέσμου, πρὸς οὓς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησε καταλλήλως. Ἀκολούθως ἡ Α. Θ. Παναγιότης περιβληθεῖσα ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον ἐτέλεσεν Ἁγιασμόν, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου περιῆλθε τὰ διάφορα τμήματα τῶν Νοσοκομείων καὶ ηὐλόγησε τοὺς ἀσθενεῖς, ἀπευθύνασα ἑνὶ ἑκάστῳ λόγους παραμυθίας καὶ πατρικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐκ τῶν Νοσοκομείων ἡ Α. Θ. Παναγιότης, προπεμφθεῖσα μετ' ἐκδηλώσεων πολλῆς εὐλαβείας, μετέβη εἰν τὴν ἱ. Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Βαλουκλῆ καὶ κατηυθύνθη εἰς τὸν ἱ. Ναὸν αὐτῆς, ἔνθα προσεκύνησε καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔψαλε Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἀειμνήστων γονέων τῶν ἀδελφῶν κ. κ. Στ. καὶ Ἰ. Καρατζᾶ, εὐεργετῶν τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ.

Χειροτονία ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Λέρου καὶ Καλύμνου.

Ἐν μέσῳ ἐκκλησίας πολλῆς ἐτελέσθη τῇ Κυριακῇ 3ῃ τ. μ. ἐν τῷ

πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Θεοφιλ. Μητροπολίτου Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰσιδώρου, ἱερουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δέρκων κ. Ἰακώβου, Κυδωνιῶν κ. Ἀγαθαγγέλου, Χαλδίας κ. Κυρίλλου, Σάρδεων κ. Μαξίμου καὶ Ἰκονίου κ. Ἰακώβου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης κ. Πολυκάρπου καὶ Αἴνου κ. Γερμανοῦ παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα, μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας, συνεχάρησαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ Α. Θ. Παναγιότης, οἱ Σεβ. Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς καὶ ἅπαντες οἱ προσελθόντες.

— Τῇ 20ῇ τ. μ. ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου ἐπεσκέφθη εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Νομαρχίας τὸν Ἐξοχ. Νομάρχην καὶ Δήμαρχον τῆς Πόλεως Δρα Fahrettin Kerim Gökay, ὃν ἀπεχαιρέτησε προτιθέμενος ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ προσήνεγκεν εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων διενεργούμενον ἔρανον 50 Λίρας Τουρκίας.

Μεγάλη Πρωτοσυγκελλία.

Ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτωνος εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπὸ τῆς 14 τ. μ. ἀνέθετο τὰ καθήκοντα τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἰκονίου κ. Ἰακώβῳ, τέως Ἀρχιγραμματεῖ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Πνευματικὴ Διακονία.

Ἡ ὑπὲρ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων θεία Λειτουργία.

Τῇ 26ῃ τ. μ., ἑορτῇ τῆς Συνάξεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐγένετο, ἐν τῷ πανσ. Πατριαρχικῷ Ναῷ, χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ ὑπὸ τῆς Πνευματικῆς Διακονίας καθιερωθεῖσα θεία Λειτουργία, ἣν ἐτέλεσαν οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἱερομόναχος Φιλόθεος Βουζουναράκης καὶ Διάκονος Τιμόθεος Κοντομέρκος, πρὸς εὐλογίαν καὶ τιμὴν τῶν ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς Σχολείοις φοιτώντων μαθητῶν τε καὶ μαθητριῶν τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν παρακειμένων ἱ. Μητροπόλεων.

Κατὰ τὴν θείαν ταύτην Λειτουργίαν, καθ' ἣν ἔψαλον μαθηταὶ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, παρέστησαν ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Διοικούσης τὴν Πνευματικὴν Διακονίαν Ἐπιτροπῆς, Σεβ. Μητροπολῖται Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Σάρδεων κ. Μάξιμος καὶ Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Προύσης κ. Πολύκαρπος, Αἴνου κ. Γερμανός, Λαοδικείας κ. Μάξιμος καὶ Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων, ὁ Σχολαρχεύων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἐλλογ. Καθηγητὴς κ. Ἐμμ. Φωτιάδης μετὰ τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς, οἱ μαθηταὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων μετὰ τῶν Κατηχητῶν καὶ τῶν Κατηχητριῶν, ὡς καὶ πλῆθος εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας ἐπηκολούθησε τελετή, καθ' ἣν ὡμίλησεν ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἀλέξανδρος Καντώνης, Διοργανωτὴς τῶν Κατηχητικῶν, ἀναπτύξας δι' ὀλίγων τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὰς Πατριαρχικὰς εὐλογίας. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἀπὸ μέρους τῶν μαθητῶν προσεφώνησε ἡ μικρὰ Γαλάτεια Κομποθέκρα, διατρανώσασα διὰ θερμῶν λόγων τὴν εὐγνωμοσύνην

καὶ τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας τῶν παιδίων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν διὰ τὴν πολλὴν Αὐτῆς μέριμναν καὶ φροντίδα πρὸς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς μαθητιώσης νεολαίας, ἐξ ὀνόματος τῆς ὁποίας ὑπεσχέθη ὅτι θὰ βαδίσῃ αὕτη τὸν ὑπὸ τοῦ Γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ Κυρίου ἀνοιγέντα δρόμον τῆς Χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ τελειότητος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξῆρε τὸ βαθὺ νόημα τῆς τελετῆς καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν Κατηχητικῶν, ἀπηύθυνε τὰ συγχαρητήρια Αὐτῆς πρὸς τὴν Διοικοῦσαν Ἐπιτροπὴν τῆς Πνευματικῆς Διακονίας καὶ ἐν τέλει ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Αὐτῆς πρὸς τοὺς Κατηχητὰς καὶ τὰς Κατηχητρίας, ὡς καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς φοιτῶντας ἐν τοῖς Κατηχητικοῖς Σχολείοις.

Μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμε τὸ ἀντίδωρον, ὁ δὲ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Πρόεδρος τῆς Πνευματικῆς Διακονίας, ἐπικαίρους ἱ. εἰκόνας τῆς Γεννήσεως, τοῦ παιδικοῦ χοροῦ ψάλλοντος τὸν Πατριαρχικὸν πολυχρονισμόν.

Πατριαρχικαὶ ἐπισκέψεις.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέφθη:

— Τῇ 3ῃ τ. μ., ἐν συνοδείᾳ τοῦ παρεπιδημοῦντος ἐνταῦθα Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Κωνσταντίνου Μωραϊτάκη, τὴν ἱ. Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Βαλουκλῆ.

— Τῇ 5. τ. μ., τὸν ἀναρρωνύοντα Σεβ. Μητροπολίτην Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιον κατ' οἶκον.

— Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν ἐν Ὑψωμαθείοις ἱ. Ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

— Τῇ 29ῃ τ. μ. τὸν ἐν Καλαμησίοις ἐφησυχάζοντα Παναγιώτατον πρῴην Κωνσταντινουπόλεως κ. Μάξιμον.

— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶν.

Ἡ ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ δεξίωσις τῶν Προέδρων τῶν Ἐφοριῶν καὶ τῶν Καθηγητῶν τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτηρίων.

Ἡ Ἐφορία τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς παρέθετο τῷ Σαββάτῳ 30ῇ τ. μ. γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν προέδρων τῶν Ἐφοριῶν καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῶν ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας, Μεγάλης Σχολῆς, Ζωγραφείου, Ἰωακειμείου, Ζαππείου καὶ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου.

Εἰς τὸ γεῦμα προεκάθησε καὶ ηὐλόγησεν αὐτὸ ἡ Α. Θ. Παναγιότης, μεταβᾶσα ἐπὶ τούτῳ εἰς Χάλκην ἐν συνοδείᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶ, Αἴνου κ. Γερμανοῦ, Λαοδικείας κ. Μαξίμου καὶ Σάρδεων κ. Μαξίμου, οἵτινες καὶ παρεκάθησαν εἰς τὸ γεῦμα.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, καταπλεύσασαν εἰς Χάλκην ὀλίγον πρὸ μεσημβρίας, ὑπεδέχθη ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος μετὰ τοῦ ἱ. Κλήρου τῆς νήσου, ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς ἀνέμενον Αὐτὴν οἱ Σεβ. Πητροπολῖται Προύσης κ. Πολύκαρπος, Πρόεδρος, καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος, Ταμίας τῆς Ἐφορίας, ὡς καὶ οἱ Καθηγηταὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σχολαρ-

χεύοντα ἐλλομ. κ. Ἐ. Φωτιάδην.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεκύνησεν ἐν τῷ Ναϊδρίῳ τῆς Σχολῆς καὶ ἀκολούθως ἀνῆλθεν εἰς τὸ Διευθυντήριον ἔνθα, παρισταμένων πάντων τῶν προσελθόντων, ὡμίλησεν καὶ ἐξῆρε διὰ βαθυστοχάστων λόγων τὴν σημασίαν τῆς ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως καταβαλλομένης εὐγενοῦς προσπαθείας καὶ μερίμνης πρὸς διάδοσιν εἰς ἅπασαν ἡμῶν τὴν χώραν τῶν φώτων τῆς Παιδείας, ὑπογραμμίσασα ἰδιαιτέρως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀνωτέρων ἡμῶν Ἐκπαιδευτηρίων κυβερνητικὸν ἐνδιαφέρον.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὡμίλησαν κατὰ σειρὰν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Προύσης, ἀπὸ μέρους τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς, ὁ κ. Κ. Λάσκαρης, Τουρκιστί, ἐκπροσωπῶν τὴν Ἐφορίαν τοῦ Ζαππείου, καὶ ἐκ μέρους τοῦ καθηγητικοῦ σώματος ὁ κ. Θ. Νάτσινας, Διευθυντὴς τοῦ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου. Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας Αὐτῆς πρός τε τὴν Σεβαστὴν Ἐφορίαν τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, ἥτις ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς περὶ τὴν τράπεζαν τῆς ἀγάπης διοργανώσεως τῆς πνευματικῆς ταύτης πανδαισίας καὶ πρὸς τοὺς εὐγενῶς ἀποδεχθέντας τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς ἐντίμους Ἐφόρους καὶ ἐλλογ. Διευθυντὰς καὶ Καθηγητάς. Ἐν συνεχείᾳ ἐμνήσθη τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν πολυτίμων Αὐτοῦ συνεργατῶν, ἐφ᾽ οὓς ἐπεκαλέσθη, ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν καὶ εὐλογίαν, εὐχηθεῖσα ἐν τέλει εἰρήνην εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν προσφιλῆ καὶ ἔνδοξον ἡμῶν Πατρίδα, καὶ εἰς ἅπαντας τὴν ἄνωθεν εὐτυχίαν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς ἀνεχώρησεν ἐκ Χάλκης, ἐπανακάμπτουσα εἰς Φανάριον.

Ἀντιπροσωπεία τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Τῇ 25ῃ τ. μ., ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων, προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐκ τῶν Ἀρχιμ. κ. Β. Τετζιάν, Πρεσβ. κ. Δ. Μαλκασιὰν καὶ κ. Σ. Σεγιὸμ συμβούλου, ἀντιπροσωπεία τοῦ ἐνταῦθα Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐξ ὀνόματος τοῦ ὁποίου ηὐχήθη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ εἰκότα.

Ὑπὲρ τῶν ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ζωηρὸν ἐξεδήλωσαν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς θέσεως τῶν ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων.

Οὕτω κατὰ τὰς γενομένας τὴν 16ην, 18ην καὶ 27ην τ.μ. ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἐξοχ. Νομάρχου καὶ Δημάρχου τῆς Πόλεως Δρος Fahrettin Kerim Gökay συσκέψεις τῆς ἐπὶ τῶν ἐράνων Ἐπιτροπῆς παρέστη, σεπτῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ, ὁ Τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, ὅστις καὶ προσήνεγκε συνδρομὰς τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ Λιρ. Τουρκ. 3000 καὶ τοῦ προσωπικοῦ ταμείου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐκ Λιρ. Τ. 500.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ Ἐξοχ. Νομάρχης καὶ Δήμαρχος ηὐχαρίστησε διὰ θερμῶν λόγων τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἰκονίου καὶ παρεκάλεσεν αὐτόν, ὅπως διερμηνεύσῃ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰς εὐχαριστίας τοῦ Δήμου διὰ τὸ ὑψηλὸν Αὐτῆς ὑπὲρ τῶν προσφύγων ἐνδιαφέρον.

Πατριαρχικὴ ἀντιπροσώπευσις.

Εἰς τὴν ἐν τῷ τεμένει Süleymaniye τελεσθεῖσαν τῇ 10η τ. μ. ἐπιμνημόσυνον Δέησιν ὑπὲρ τῶν ἐν Κορέᾳ πεσόντων Τούρκων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος μετὰ τοῦ Ἄρχ. Μ. Ρήτορος κ. Βλ. Μιρμίρογλου.

Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἠσθένησε καὶ παρέμεινεν οἰκουρῶν ἐπί τινας ἡμέρας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων. ὃν ἐπεσκέφθη, διαβιβάσας τὰς ὑπὲρ ἀναρρώσεως Πατριαρχικὰς εὐχάς, ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος.

Ἀφίξεις—Ἀναχωρήσεις.

— Τὸν σιδηροδρομικῶς ἐπιστρέψαντα τῇ 4η τ. μ. εἰς τὴν ἐν Βηρυττῷ θέσιν αὐτοῦ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Κωνσταντῖνον Μωραϊτάκην ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀπεχαιρέτησεν ὁ Κωδικογράφος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, Πανοσ. Διάκονος Γεώργιος.

— Τῇ 10η τ. μ. ἐπανέκαμψεν ἀεροπορικῶς ἐνταῦθα ἐκ τοῦ εἰς Ἀθήνας ταξειδίου αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος ὃν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὑπεδέχθη, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος.

— Τὸν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ τῇ 22ᾳ τ. μ. ἀναχωρήσαντα Σεβ. Μητροπολίτην Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰσίδωρον, ἐκ προσώπου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀπεχαιρέτησεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος.

— Τῇ 27η τ. μ. ἀνεχώρησεν ἀτμοπλοϊκῶς εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων, πρὸς ὃν τὰς ἐπὶ κατευοδώσει Πατριαρχικὰς εὐχὰς διεβίβασεν ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος.

Ἐπισκέψεις.

— Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον, ἐπεσκέφθησαν:

— Οἱ Ἱερατικῶς Προϊστάμενοι Τζιβαλίου καὶ Τὸπ-Καποῦ μετὰ τῶν οἰκείων ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων.

— Ὁ κ. Α Ballendine, ἐμπορικὸς Ἀκόλουθος τοῦ ἐνταῦθα Προξενείου τῆς Μ. Βρεττανίας μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ.

— Ὁ κ. Δ. Βοσνιάκος, ἐμπορικὸς Ἀκόλουθος τοῦ ἐνταῦθα Γ. Προξενείου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ.

— Ὁ Διευθύνων τὸ ἐνταῦθα Γ. Προξενεῖον τῆς Ἀργεντινῆς κ. F. Lupiz μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ.

— Ἡ κ. F. Vacaresa, δημοσιογράφος.

— Ὁ ἐνταῦθα Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Χριστόπουλος.

— Ὁ κ. Zeki Menekşelioğlu, Ἔπαρχος Φαναρίου.

— Ἡ κ. Δ. Ραπτοπούλου, πρόεδρος τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος Φαναρίου.

— Ὁ κ. Χ. Καλπάκης, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἕβρου.

— Ὁ κ. Ν. Φερμάνογλου, ἰατρός.

— Ὁ Ἄρχων Μ. Χαρτοφύλαξ κ. Α. Μόσχος, Βουλευτὴς Σταμπούλ.

— Ὁ κ. Mehmet Sipahioğlu

— Ὁ κ. Στ. Εὐγενίδης, ἐκ Καβάλλας.

— Οἱ κ. κ. Χ. Σαρρῆς καὶ Ἐ. Στρογγυλὸς ἀπὸ μέρους τοῦ Συνδέσμου Ἀπόρων Γηροκομουμένων τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ.

— Ὁ ἰατρὸς κ. Ἀ. Κουκούλης, πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐφορίας Σταυροδρομίου.

— Ὁ κ. Ἀ. Μέξης, καθηγητής.

— Ἡ κ. Ἀ. Ἀλεξιάδου μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Δδος Ἑλένης.

— Ἡ κ. Ἀ. Ἀνεστίδου.

— Ὁ κ. Ali Osman Uluosman, Διοικητὴς Fatih.

— Ὁ κ. H. Tufan, Ὑποδιοικητὴς Sarıyer.

— Ὁ ἐξ Ἀθηνῶν κ. Ἀ. Παπάζογλου, δικηγόρος.

— Ὁ Πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. K. Merill.

— Ὁ Ἄρχων Μ. Λογοθέτης κ. Κ. Γκιώκας.

— Ὁ Ἄρχων Μ. Πρωτέκδικος κ. Σ. Βαλλιᾶς.

— Ὁ Ἄρχων Μ. Ρεφερενδάριος κ. Γ. Χόλλεμπαχ.

— Ὁ κ. C Baban, Βουλευτὴς Σμύρνης.

— Ὁ ἐξ Ἑλλάδος κ. Ἀ. Παναγιώτου, τέως Δήμαρχος Σερρῶν.

— Ὁ κ. Ν. Ταπτᾶς, ἰατρός.

— Ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κρημνοῦ, Πρωτοσύγκελλος Ἰωάννης.

— Ὁ κ. Ν. Χρηστίδης, δικηγόρος.

— Ὁ κ. Μ. Ἀναγνωστόπουλος, Ἀρχειοφύλαξ τοῦ ἐνταῦθα Γ. Προξενείου τῆς Ἑλλάδος.

— Ἀντιπροσωπεῖαι τῶν ἐκκλησ. Ἐπιτροπῶν τῶν Ἱ. Ναῶν Ὑψωμαθείων.

— Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπεσκέφθησαν καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ εὐσεβοῦς Πληρώματος, ἵνα λάβωσι τὰς σεπτὰς Πατριαρχικὰς εὐλογίας.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ.

Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ εἰς Ἄγκυραν.

Συνοδικῇ ἀποφάσει τῇ 4ῃ τ. μ. μετέβη τὸ δεύτερον εἰς Ἄγκυραν ἡ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶ καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ ἥτις, παραμείνασα ἐν τῇ Πρωτευούσῃ ἐπὶ τριήμερον, ἐπεκοινώνησε μετὰ τοῦ Ἐξοχ. Πρωθυπουργοῦ κ. Adnan Menderes καὶ τῶν Ἐξοχωτάτων Ὑπουργῶν Ἐσωτερικῶν κ. R. Nasuhioğlu, Ἐξωτερικῶν κ. Fuat Köprülü καὶ Παιδείας κ. Tevfik Ileri, παρ᾽ οἷς ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς καὶ πλήρους κατανοήσεως πάντων καθόλου τῶν ζητημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὡσαύτως ἡ Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία κατὰ τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ παραμονὴν αὐτῆς ἐζήτησεν ἀκρόασιν παρὰ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας κ. Celâl Bayar καὶ διεβίβασε πρὸς Αὐτὸν σὺν τῷ χαιρετισμῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριτριαρχείου καὶ προσωπικῶς τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὡς καὶ τὰς θερμὰς Αὐτῆς εὐχαριστίας

διὰ τὸ ἐπιδειχθὲν ἀπὸ μέρους τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου ἐνδιαφέρον κατὰ τὴν τελευταίαν ἀσθένειαν Αὐτῆς. Ἀκολούθως ἡ Πατριαρχικὴ Ἀποστολὴ διὰ θερμῶν λόγων ἐποιήσατο μνείαν τῆς γενναιότητος μεθ' ἧς ἠγωνίσθη ἐσχάτως ἐν Κορέᾳ ἡ ἔνδοξος Τουρκικὴ Ταξιαρχία, ὑπογραμμίσασα ἅμα τὸν ὑπὲρ αὐτῆς πολὺν θαυμασμὸν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἐν τέλει ηὐχαρίστησε τὴν Α. Ἐξοχότητα διὰ τὴν ἀπὸ μέρους τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς Κυβερνήσεως αἰσίαν λύσιν τῶν ζητημάτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὸ ἐπιδεικνυόμενον ἑκάστοτε ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἀπασχολούντων αὐτὸ ζητημάτων.

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπέστρεψεν ἐνταῦθα σιδηροδρομικῶς τῇ 17ῃ τ. μ.

Κανονικὴ Ἐπιτροπή.

Ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, Τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ἀποτελέσῃ μέλος τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς.

Γραφεῖον Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἰακώβου, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀναλαβόντος τὰ καθήκοντα τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 14ης Δεκεμβρίου, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, προήγαγεν εἰς Ἀρχιγραμματέα τὸν τέως Ὑπογραμματέα αὐτῆς Πανοσιολογιώτατον Διάκονον Ἰάκωβον Παπαϊωάννου, εἰς Ὑπογραμματέα δὲ τὸν τέως Κωδικογράφον Πανοσιολογιώτατον Διάκονον Γεώργιον Ὀρφανίδην.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης.

Ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου ὑπεβλήθησαν, διὰ γράμματος αὐτοῦ, τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ πρακτικὰ τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον (27) ἐνεστῶτος ἔτους συνελθούσης Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, ἅτινα παρεπέμφθησαν συνοδικῶς τῇ Κανονικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην καὶ εἰσήγησιν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θυατείρων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων διεβίβασε τῇ Ἐκκλησίᾳ γράμμα τοῦ ἱερατικῶς Προϊσταμένου τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Lyon Οἰκονόμου κ. Κ. Δερβίσογλου, ὑποβάλλοντος συμπληρωματικὸν κατάλογον ὀνομάτων τῶν συνενεγκόντων ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ ὡς ἄνω Κοινότητι ἀνεγερθέντος Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἐπὶ τῇ ὁλοκληρώσει τοῦ θεαρέστου ἔργου ἀπεφασίσθη συνοδικῶς ὅπως διὰ γραμμάτων ἐκφρασθῶσιν ἡ εὐαρέσκεια καὶ αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Αὐστραλίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφύλακτος διὰ γράμματος αὐτοῦ ὑποβάλλων πληροφορίας περὶ τῶν δυσκολιῶν ἃς συναντᾷ ἐν Αὐστραλίᾳ, λόγῳ τῶν μεγάλων ὑποστάσεων, ὁ ἐφημέριος τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων καὶ ἀναφέρων

ὅτι ὑπάρχουσι χηρεύουσαι ἐφημεριακαί τινες θέσεις ἐξῃτήσατο τὴν ἐξεύρεσιν καὶ ἀποστολὴν ἐντεῦθεν κληρικῶν.

Ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως γένηται ἡ προσήκουσα διὰ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας κοινοποίησις πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ζητουμένων κληρικῶν.

Μητροπολίτης Βιζύης.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βιζύης κ. Χριστοφόρος διὰ γράμματος αὐτοῦ ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι συνεπλήρωσε τεσσαρακονταετῆ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν, μετ' ἀναλυτικῶν πληροφοριῶν τῆς δράσεως ἣν ἐσημείωσεν οὗτος ἐν ἁπάσαις ταῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ταχθείσαις θέσεσιν.

Τοῦ γράμματος τούτου ἀναγνωσθέντος συνοδικῶς, ἐνεκρίθη ἵνα διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἐκφρασθῇ τῇ Α. Σεβασμιότητι ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ εὐδοκίμῳ διακονίᾳ.

Διακοπαὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐπὶ τῇ λήξει, λόγῳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου, τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 21ης Δεκεμβρίου μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν ἀντηλλάγησαν αἱ εἰθισμέναι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Ἰάκωβος.

Τὴν 8ην τοῦ παρελθόντος μηνὸς Νοεμβρίου ἐτελέσθη πανηγυρικῶς ἐν Μιτυλήνῃ ὁ ἑορτασμὸς τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μαρμαρίνου ἀνδριάντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μιτυλήνης κ. Ἰακώβου, ἀνεγερθέντος πρωτοβουλίᾳ καὶ μερίμνῃ τοῦ λαοῦ τῆς νήσου. Κύριος ὁμιλητὴς τῆς ἡμέρας ὑπῆρξεν ὁ Ἐλλογιμώτατος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γρηγόριος Παπαμιχαήλ. Ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαράμιλλον ἐν Λέσβῳ ποιμαντορικὴν δρᾶσιν τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος, ἐχαρακτήρισε τὸ γεγονὸς ὡς ἀνυπόμονον ἔκρηξιν τῆς βαθείας εὐγνωμοσύνης τῆς Λεσβίας ψυχῆς πρὸς τὸν Ποιμενάρχην της δι' ὅσα ἐποίησεν οὗτος εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, ὠνόμασε τὰ ἔργα τοῦ Μητροπολίτου μεγάλης πνοῆς: Νοσοκομεῖα, Σανατόρια, Πρεβαντόρια, Ἄσυλα, Γηροκομεῖα, Ἰατρεῖα, Νηπιοτροφεῖα, Παιδικοὶ Σταθμοί, Παιδικὰ Συσσίτια καὶ Παιδοπόλεις τῶν πικρῶν ἡμερῶν, Ὀρφανοτροφεῖα, Νυκτεριναὶ Σχολαί, Οἰκοκυρικαί, Γεωργικαὶ Σχολαὶ καὶ Φυλακαί, κατάσπαρτα ἐν τῇ Νήσῳ Τεμένη, ὀφειλόμενα ἅπαντα εἰς τὴν γόνιμον ὀργανωτικὴν δεξιότητα τοῦ Μητροπολίτου. Κατηχητικὰ Σχολεῖα, Κληρικὰ Φροντιστήρια, Χριστιανικαὶ Ἑστίαι, ναοδομίαι, συστάσεις εὐκτηρίων οἴκων, τὰ πάντα ἀκτινοβολοῦν αὐτόν. Τὸ ἄγαλμα θὰ ὑψοῦται ἐν Μιτυλήνῃ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ὄχι μόνον ὡς ὑπόμνημα τῆς πολυκάρπου ἀρετῆς τοῦ Ποιμένος, ἀλλὰ καὶ ψυχικῆς εὐγενείας ὑπερόχου ποιμνίου. Θὰ ὑψοῦται ὄχι τόσον ὡς προσωπικὸν πρὸς τὸν Μητροπολίτην δώρημα, ἀλλ' ὡς ἐγκάρδιος ὕμνος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ δὲν ἔπαυσαν νὰ ὑπάρχουν οἱ ἄξιοι φορεῖς τῶν εὐθυνῶν καὶ τῆς δόξης Αὐτῆς.

Πρὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, δι' ἰδιαιτέρων Ἐγγράφων ἐξέφρασαν εἰς τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα θερμὰς συγχαρητηρίους εὐχάς, εἰς ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς Αὐτὴν βαθείας τιμῆς αὐτῶν.

Ἡ «Ὀρθοδοξία» ἐκθύμως μετέχε

τῆς μεγάλης χαρᾶς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μιτυλήνης κ. Ἰακώβου, ἐπιλέκτου μέλους τῆς Ἱεραρχίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ εὔχεται εἰς αὐτὸν πᾶσαν παρὰ Θεοῦ ἀγαθωσύνην.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας εἰς Αὐστραλίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας κ. Θεοφύλακτος δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας Δρ. Fisher ἐπεσκέφθη τὸν παρελθόντα Νοέμβριον τὴν Αὐστραλίαν.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην διωργανώθησαν ἐν διαφόροις Πολιτείαις τῆς Αὐστραλίας δεξιώσεις πρὸς τιμὴν τῆς Α. Χάριτος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Δρ. Fisher, εἰς ἃς προσκληθέντες μετέσχον καὶ ἱερεῖς Ὀρθόδοξοι, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς τε Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφυλάκτου.

Ἐν μιᾷ τῶν δεξιώσεων τούτων, ἥτις καὶ ἔσχεν καθαρῶς ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα, ὡς γενομένη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Γενικῆς Συνόδου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀνετέθη τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Αὐστραλίας, ὅπως ἀπευθύνῃ χαιρετισμὸν ἐκ μέρους πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἄξιος ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ὁ λόγος, ὃν ἐξεφώνησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν γενομένην δεξίωσιν, καθ' ἣν παρέστησαν 3.000 πρόσωπα. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἡ Α. Χάρις ἀνέπτυξε τίνι τρόπῳ ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τῆς συγκροτήσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, προελθοῦσα ἐκ τοῦ ἐπιβλαβοῦς μεταξὺ τῶν Ἱεραποστόλων ἀνταγωνισμοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἐκ λόγων δογματικῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἀνέφερεν ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν οὔτε εἶναι οὔτε ἀξιοῖ ὅτι εἶναι Ἐκκλησία καὶ δὲν ἔχει ἱερεῖς, οὐδὲ Ναούς. Ἑκάστη δὲ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία, μετέχουσα ἐν τῷ Συμβουλίῳ, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ θυσιάσῃ τι ἀφ' ἑαυτῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα, ὡς εἶπεν, τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις φυλάσσει ἀπαράθικτον τὴν δογματικὴν αὐτῆς διδασκαλίαν, τοὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις.

Ἐξ Αὐστραλίας ἡ Α. Χάρις μετέβη εἰς Νέαν Ζηλανδίαν καὶ ἐκεῖθεν ἐπανέκαμψεν εἰς Ἀγγλίαν.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΤΣΙΤΟΥΡΗΣ

Μετ' ἐκδηλώσεων εἰλικρινοῦς λύπης ἐκηδεύθη τῇ 2ᾳ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῶν Εἰσοδίων Σταυροδρομίου ὁ ἀείμνηστος Τιμολέων Τσιτούρης, συνιδιοκτήτης τοῦ Χαρτοπωλείου καὶ διευθυντὴς τοῦ Τυπογραφείου ἀδελφῶν Τσιτούρη, ἔνθα ἐκδίδεται καὶ τὸ ἡμέ-

τερον περιοδικὸν «Ὀρθοδοξία», οὗτινος ὁ πρόωρος θάνατος ἐπῆλθεν ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἐν πλῷ, μεταβαίνων εἰς Γαλλίαν πρὸς θεραπείαν τῆς ἀπό τινος σοβαρῶς κλονισθείσης ὑγείας αὐτοῦ.

Τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου καὶ Λαοδικείας κ. Μαξίμου. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξεπροσώπησεν ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος. Παρέστησαν πλεῖστοι ἐκ τῶν Σεβ. Ἁγίων Ἀρχιερέων, τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν τῆς Πατριαρχικῆς αὐλῆς καὶ τῶν Ὀφφικιάλων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀντιπροσωπεῖαι Κοινοτήτων καὶ Σωματείων τῆς Πόλεως ἡμῶν ὡς καὶ πολὺ καὶ ἐπίλεκτον πλῆθος κόσμου τῆς καθ' ἡμᾶς ὁμογενοῦς τε καὶ ξένης κοινωνίας, ἁπάντων προσελθόντων εἰς ἔκφρασιν τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν ἐκλιπόντα καὶ εἰς ἀπονομὴν τοῦ ὑστάτου πρὸς αὐτὸν χαιρετισμοῦ.

Ὁ ἀείμνηστος, θέμενος ὡς κρηπίδα τῆς κοινωνικῆς εὐδοκιμήσεως καὶ ἀναδείξεώς του ἐν τῷ ἐμπορικῷ σταδίῳ τὴν τιμιότητα ἐν ταῖς συναλλαγαῖς καὶ τὴν δραστηριότητα ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, ὑπῆρξε πολύτιμος κοινωνικὸς παράγων πολλαχῶς ὠφέλιμος εἰς πᾶσαν ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν κίνησιν κοινῆς ὠφελείας.

Τοῦ ἀειμνήστου Τιμολέοντος Τσιτούρη εἴη αἰωνία ἡ μνήμη.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΑΡΘΡΑ — ΜΕΛΕΤΑΙ — ΛΟΓΟΙ.

Α. Θ. Παναγιότητος:

† Πριγκηποννήσων Δωροθέου:

† Ἡλιουπόλεως Γενναδίου:

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερὰ Σύνοδος.

Σελὶς

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ, ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ.

ΦΙΛΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ.

ΕΙΚΟΝΕΣ.